

Keçmiş maliyyə naziri hakim qarşısına çıxarıldı

Hürriyyət

SİZİN ÜÇÜN QƏZET

№14 (3305) 16 Aprel / 2024-cü il

Həftədə 1 dəfə çıxır

Qiyməti: 60 qəpik

ANA XƏBƏR

TƏBİB
Tibbi Ərazi Bölmələrini
İdarəetmə Birliyi

Şəkər xəstələrinə ayrılan dərman niyə ünvanına çatmır?

Din adı altında narkotik ticarəti...

Həbs olunan axundların İranla nə kimi bağlantısı var?

6

GÜNÜN NƏBZİ

Siyasət

İrannın İsrailə hücumunun pardaarxası...

Natiq Cəfərli: "Bu tamaşada hamı öz rolunu gözəl oynadı, hər bir siyasi aktyor karlı çıxdı"

8-9

Xəbər

"Sülh müqaviləsinin ləngidilməsi bölgədə təhlükəli proseslərə rəvac verə bilər"

ADP hesab edir ki, Tokayevin İrəvana səfəri bu prosesə təkan verə bilər

2

MEDIA

Qafqazın "husiləri"

Və yaxud ermənilərin "husiləşdirilməsi" hansı qüvvələrə lazımdır?

4

Şikayət

Ev almaq üçün 13 500 manat verdi, dələduzluqla üzlaşdı

Tərtər sakini pulunu geri istədiyi üçün ölümlə hədələndiyini iddia edir

10

Ölkə

Evləri dağılan sakinlər çadırda yaşamağa məcbur edilir

"İcra Hakimiyyətindən bizə deyirlər ki, hara şikayət etsəniz də, xeyri yoxdur"

7

Müsahibə

"Çətənə yağı narkotikin anti-zəhəridir"

Rəşad Rza: "Çətənə yağı ilə bütün narkotik asılılıqları müalicə etmək olar"

5

Şikayət

Qarabağ qazisi icra başçılarından narazılıq edir

Zahid Qəhrəmanov: "Başçıdan xahiş etdim ki, mənim ailəm üçün də torpaq sahəsi ayrılсын..."

10

Şəhid anası rəsmi qurumlardan şikayətçidir

"Bu günə kimi dövlət tərəfindən heç bir yardım almamışam"

Qobustan rayonu, Dərəkənd kənd sakini, şəhid anası İbrahimova Səriyyə Sövkət qızı tərəfindən "Hürriyyət" qəzetinin redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şəhid anası acınacaqlı vəziyyətdə yaşadığını və bu günə kimi dövlət tərəfindən ona heç vaxt yardım olunmadığını bildirir: "Mən, İbrahimova Səriyyə Sövkət qızı, bir şəhid anası kimi sizdən problemi işıqlandırmağınızı xahiş edirəm."

4

Cəmiyyət

Xəbər

Dövlət büdcəsini talan edən qardaşlar azadlıqda

İllər öncə barəsində açılan cinayət işi hələ də bağlanmayan Fərəməz Məmmədovu həbsdən kim xilas edib?

"Alatava-2 Avtonəqliyyat" Səhmdar Cəmiyyətinin qanunsuz fəaliyyəti haqqında mətbuatda dəfələrlə yazılıb. Hələ illər öncədən bu şirkətin qeyri-rəsmi sahibləri - Fərəməz Məmmədov və Qalib Məmmədov qardaşlarının dövlətin milyonlarla manat vəsaitini talan etməsi ilə bağlı çoxsaylı faktlar aşkarlansa da, onları himayə edən məmurların hesabına hələ də "toxunulmaz" qalıblar.

2

Güllər xarakteri müəyyən edir...

Güllərin rəngi onu hədiyyə edən kişinin xasiyyətini üzə çıxarır

İncə, zərif məxluq olan qadınlar özləri kimi etirli güllərə, çiçəklərə daha çox meyilli olurlar. Məhz bunu nəzərə alan kişilər bayramlarda, görüşlərdə sevgi və məhəbbətini onlara gül dəstələri verməklə bildirirlər. Eyni zamanda hədiyyə etdiyi gül dəstələrinin rənginə görə əks cinsin həqiqi simasını da tanımaq imkanı yaranır. Bu fikrə psixoloqlar apardıqları müəyyən araşdırmadan sonra gəliblər.

Belə ki, heyatsevər, açıq təbiətli, eləcə də ürəyindən keçənləri birbaşa bildirməyi bacaran kişilər qırmızı-çəhrayı rəngli gül dəstələrini bağışlamağı sevirlər. Belə kişilər istəyinə nail olmaqdan ötrü istənilən addımı atmağa hazır olurlar.

Mavi çalarlı gül dəstəsinə isə gizli fikirləri kişilər üstünlük verirlər. Həmin

tip kişilər öz qəlblərini həqiqi şəkildə heç kimə açmırlar, yalan danışır, çox sayda sevgi macərələr yaşayırlar.

Ambisiyalı, məqsədyönlülər bir qayda öz hissələrinin obyektinə al-qırmızı qızılgül verirlər. Belələri sevdidiyi adamdən çox şey tələb etməklə bərabər, onun qarşısında verdiyi vədi də müqəddəs and ki-

mi yerinə yetirir və səmimi münasibət qazanmaq üçün heç nəyi əsirgəmir.

Çəhrayı rəngdə gül hədiyyə edənlər adətən yumşaq, mülayim, mehriban, sadələvh qadınlar seçməyə üstünlük verirlər. Dedi-yim kişilər məhəbbətdə hər şeyin sakit və gözəl olmsından ötrü öz düşüncə tərzini, əqidəsini belə dəyişməyə qadirdirlər.

Özünə vurğun, düşüncəyə əsasən hərəkət edən kişilər tanıdıqları, sevdikləri xanımların qarşısına göy rəngli güllərlə çıxırlar.

Ağ gülləri dərin romantiklər əks cinsin nümayəndələrinə hədiyyə edirlər. Əsasən onlar öz məhəbbətini iri gül çələngi ilə bildirməyi xoşlayırlar. Bənövşəyi çalarlı gül dəstəni seçənlər darıxdırıcı heyat yaşayanlar olurlar.

Əyləncə səhifəsi

Cavan qalmağın on sirri

Son illərdə insan ömrü qısalıb. Amma 10 sirri bilib və ona dəqiq əməl etməklə ömrümüzü ən azı 120 ilə çatdırmağa bilirik. Ən əsas uzun ömürlüyün sirri düzgün qidalanmaqdır. Az, tarazlaşdırılmış şəkildə yemək insanı sağlam saxlayır. Yəni, hüceyrələr tez-tez yenilənir və orqanizm xəstəliklərə qarşı dözümlü olur.

İkinci tələb də yenə yeməklə bağlıdır. Belə ki, qəbul edilən hər hansı ərzaq yaşa uyğun seçilməlidir. 30 yaşda ən çox qaraciyər və qoz, 40 yaşdan yuxarı isə betakarotin yemək məsləhətdir. 50 yaşda balıq yemək daha xeyirlidir. Çünki bu qida insanın ürək və qan damarlarını qoruyur.

Daha 8 sirr haqqında:

1. Özünə uyğun iş tapmaq lazımdır. Bu da insanın cavan qalmasına şərait yaradır.
2. Sevgi və nəzakət uzunömürlü olmasına səbəb olur. Həftədə iki dəfə intim əlaqədə olmaq insanı yaşından 14 il cavan göstərir. Cinsi əlaqə zamanı orqanizmdən endorfin hormonu yaranır ki, buna da xoşbəxtlik hormonu deyirlər.
3. İnsanın hər şeyə gərəklə şəxsi fikri olsun. Heyatı dərk edən az hallarda depressiyaya düşür.
4. Hərəkət etmək, idmanla məşğul olmaq ömrü uzadır. Çünki hərəkət zamanı böyümə hormonları yaranır.
5. 17-18 dərəcəli sərin temperaturu olan otaqda yatmaq da xeyirlidir. Orqanizmdə maddələr mübadiləsi, eləcə yaş xüsusiyyətlərinin yaranması ətraf mühitin temperaturundan çox aslıdır.
6. Hər dərdən ərköyün olmağa da dəyər. Bəzən heyat tərzinin əksinə gedib istədiyiniz şirniyyəti yemək olar. Xoşa gələn əşyanı almaq da insanda xoş təəssürat yaradır.
7. Qəzəbdən uzaq durun. Alimlər araşdırıblar ki, xərçəng xəstəliyinə tutulma halları ən çox qəzəbi daxilində saxlamaqla yaranır.
8. Krossvord həll etməklə, kollektiv oyunlar oynamaqla, xarici dil öyrənməklə, hesab aparmaqla beyni işə salmaq da insan ömrünü uzadır. Bununla zehni imkanların deqradasiya prosesi zəifləyir, ürəyin, qan dövranının və maddələr mübadiləsinin işi aktivləşir.

Təbiətin qəribəlikləri

Təbiətin özündə elə qəribə hadisələr baş verir ki, insanın inanmağı gəlmir. Amma fakt faktlığında qalır. Sizə söhbət açacağım bu qəribəlik bir göllə bağlıdır. Belə ki, Avstraliyanın Kamberra və Sidney şəhərləri arasında qərar tutan bir göl vardır, "Corce" adlanır.

1820-ci ildən kəşf olunan göl bu illər ərzində beş dəfə yoxa çıxmış və yenidən öz görkəmində peyda olmuşdur. Bu da yer üzündə analoqu olmayan bir nadir təbiət hadisəsidir. Dünya alimləri uzun illər belə bir qəribəlik haqqında düşünsələr də, hələlik sirin "açarını" tapa bilmirlər.

Məhəbbət alması - pomidor

Qidamızın tərkibinə qan çox daxil etdiyimiz tərəvəzlərdən bir də pomidordur. İlin bütün fəsillərində bu tərəvəzdən yemək insan orqanizmi üçün yalnız faydalıdır. Pomidorun çox qədim və maraqlı tarixi vardır. İlki dəfə sarı rəngdə olmaqla yabanı şəkildə Boliviya və Peruda bitib. Ona böyük giləmeyvə adını veriblər. Meksikada isə pomidor bəzək bitkisi kimi yetişdirilib.

Əsrlər keçdikdən sonra seleksiyaçı alimlər müxtəlif rənglərdə, yəni sarı, çəhrayı, bənövşəyi olmaqla və bitkinin görkəmini dəyişməklə çoxlu yeni sort pomidor yaradıblar. Xristofor Kolumbun Amerikanın kəşfindən sonra gəmilərlə Avropaya gətirilib, geniş yayılmağa başlayıb.

Pomidor təqribən 1500-ci illərin ortalarına kimi zərərli bitki sayılıb. Sonralar onun xeyirli oldu-

ğu aşkar edilib, əsasən də qızdırılıb və ya qaynadılıb yeyilib. Tərəvəzin çiy halda istifadəsi bir əspazın onu öz düzəltdiyi salatlarına qatmasından sonra başlanıb. Amerikada pomidoru ilk dəfə tərəvəz kimi becərən isə Tomas Ceferson olub. Tərəvəzə maraq get-gedə artmış, yeyənlər tərəfindən ləziz dadına görə ona sevgi ilə yanaşı, bu tərəvəz "məhəbbət alması" adını alıb...

İndi gəlin "məhəbbət alması"nın insan orqanizminə gətirdiyi sağlamlığa

nəzər salaq. Pomidorun tərkibi başdan-başa antioksidlə ibarətdir. Məhz buna görə də orqanizmə yığılan zəhərli maddələri təmizləyir, qanın durulmasına kömək edir. Mədəbağırının fəaliyyətinə, böyrək daşlarının düşməsinə müsbət təsir deyir. Kosmetik vasitə kimi dəriyə təmizlik və gözəllik verir. Həmçinin yanıq zamanı, eləcə həşərat dişlədiyi yerlərin müalicəsində olduqca xeyirlidir.

Səhifəni hazırladı: Zəfər ORUCOĞLU

Təsisçi:

Sərdar Cəlalovlu

Baş redaktor:

Vüqar Məmmədov

Tel: 070 333 22 85

012 496 98 93

E-mail: vuqar-mt@mail.ru

Dizayner:

Seymur Həsənov

"Hürriyyət" qəzetinin internet ünvanı:

Hurriyyet.az

E-mail: hurriyyet@mail.ru

Tiraj: 2500

Redaksiyanın ünvanı:

AZ 1008, Bakı, akademik Ələşrəf Əlizadə küçəsi, 31

Telefonlar: 496-10-72; 496-08-35

Lisenzianın qeydiyyat nömrəsi: V 165

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Əlyazmalar geri qaytarılmır.

Redaksiyanın kompüter mərkəzində yığılıb səhifələni və "Futbol+ servis" mətbəəsində çap edilir.

HR

Bu işarə altında dərc olunan yazılar reklam xarakterlidir.

Qəzet 1991-ci ildən çıxır.

Firuz Haşimov - 86

Tanınmış publisist, Azərbaycan Milli Azadlıq Hərəkatının öncüllərindən olan Firuz Haşimovun 86 yaş tamam olur. Çoxlarına sirr deyil ki, Firuz müəllimin ölkəmizin müstəqillik qazanmasında əvəzsiz xidmətləri olub və bu yolda böyük əzmkarlıq göstərib.

Əslində, F.Haşimov yaşının bu çağında da rus irticasına qarşı mübarizə aparmaqdadır. O hesab edir ki, ölkəmizin gerçək müstəqilliyi üçün milli kadrlara, qəlbi Vətən sevgisi ilə döyünən məmurlara ehtiyac var. Bu səbəbdən də, hələ də şər imperiyasına, onların ölkəmizdəki əlaltılarına qarşı savaşı. Yeganə fərq odur ki, bu dəfə irtica-yə qarşı küçə və meydanlarda deyil, mətbuatda mübarizə aparır. Həm də təkçə siyasi müstəvidə deyil, bütün sahələrdə qılınc çalmaqdadır.

Şübhəsiz, Firuz Haşimovun illərdir dəyişməyən prinsiplərinə qocaman yazarı ölkədə sevdirməklə yanaşı, ona böyük oxucu kütləsi də qazandı. Əminliklə deyə bilərik ki, bu gün təkçə "Hürriyyət" in oxucuları sırasında F.Haşimovun yazısını səbrsizliklə gözləyən yüzlərlə vətəndaşımız var.

Əlbəttə, F.Haşimovu oxuculara sevdiren bir məziyyəti də odur ki, o, yalnız Rusiya İmperiyası, onun tör-töküntüləri ilə deyil, Azərbaycan hakimiyyətindəki korrupsioner, rüşvətxor məmurlarla da mübarizədədir. O, düşünür ki, məhz bu məmurların talançılığı səbəbindən xalqımız hələ də müstəqilliyin barını dərə bilmir.

Əlbəttə, F.Haşimovun dövlətdən bəzi inciklikləri də yox deyil. Məsələn, Rusiyaya bağlı qüvvələrin sifarişi ilə məhkəmələrə çəkilməsi, haqsız yerə cərimə edilməsi və 20 ay müddətində təqaüdüünün kəsilməsi onu hələ də çox incidir. Haqsız da deyil. Axı o, sadəcə, hər kəsin bildiyi həqiqətləri dilə gətirmiş, talançılara qarşı barışmaz mövqə sərgiləmişdi və bunun üçün ona mükafat verilməli idi, nəinki cərimə etmək. Məhz bu səbədən, "həyatımızı istiqlalyyət uğrunda qurban verdik, hər şeyimizi itirdik, indi dərmana pul tapa bilmirik", - deyən qocaman yazarın acısını anlamaq mümkün deyil.

Amma ona bu ağrı-acıları unuduran insanlar da var ki, Firuz Haşimov məhz onların sayəsində hələ də ayaqdadır və mübarizəsini davam etdirir. "Mən bu həyata nəvələrim bağlayır. Amma bütün arzularım ürəyimdə qaldı. Bir arzum var idi, ona çatmışam, Üzeyir bəyin yurdu azadlıqdadır... Yenə də mən xoşbəxtəm ki, Azərbaycan mətbuatında Azərbaycan xalqının memarlıq abidələrinin qorunması üçün məqalələri yazmışam. Xoşbəxtəm ki, ilk dəfə olaraq Azərbaycanın herb sənəti tarixi, miniatür sənəti haqda məqalələri mən yazmışam. İlk dəfə olaraq Azərbaycan mətbuatında klassik Azərbaycan musiqisini ele tədqiq etmişəm ki, onun üzərində heç kim işləməyib. Azərbaycan milli xoreoqrafiyası haqqında məqalələri mən yazmışam", - qocaman yazar deyir.

Və nə yaxşı ki, Firuz Haşimov hələ də yazıb-yaratmaq eşqi ilə doludur. Həyatını başdan-baş mübarizələrə həsr edən qocaman yazarı 86 yaşının tamam olması münasibətilə təbrik edir, ona daha uzun illər yazıb-yaratmağı arzu edirik!

"Hürriyyət"

"Sülh müqaviləsinin ləngidilməsi bölgədə təhlükəli proseslərə rəvac verə bilər"

Dünən ADP İdarə Heyətinin ölkədə və beynəlxalq aləmdə baş verən ictimai-siyasi proseslərə dair növbəti toplantısı keçirilib.

Partiyanın mətbuat xidmətindən "Hürriyyət"ə verilən məlumata əsasən, toplantı iştirakçıları ilk növbədə İran və İsrail arasında son zamanlar yaşanan siyasi və hərbi gərginliklər ətrafında müzakirə aparıb. Müzakirələrdə İran-İsrail arasında yaşanan problemlərin bölgənin ümumi təhlükəsizliyi naminə danışıqlar masasında və beynəlxalq hüquq normaları çərçivəsində həll olunmasının vacibliyi bildirilib.

İdarə Heyəti ötən həftə Ermənistan ordusu tərəfindən Azərbaycanla şərti dövlət səhədinə tördilən hərbi tərxiyat və bu tərxiyat nəticəsində Azərbaycan ordusunun bir zabitanın yaralanmasını qətiyyətlə pisləyib. İdarə Heyəti hesab edir ki, Cənubi Qafqazda sülhün və təhlükəsizliyin təmin olunması naminə Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh danışıqları sürətlənməli və tez bir zamanda iki dövlət arasında beynəlxalq hüquq normaları çərçivəsində ədalətli sülh müqaviləsi imzalanmalıdır. Əks halda sülh müqaviləsinin ləngidilməsi bölgədə təhlükəli proseslərə rəvac verə bilər.

ADP hesab edir ki, Tokayevin İrəvana səfəri Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin bağlanmasına dəstək olacaq

İdarə Heyəti Qazaxstan Prezidenti Tokayevin Ermənistan səfərinə də diqqət çəkib. İdarə Heyəti hesab edir ki, Ermənistanın türk dilli dövlətlərlə çoxtərəfli əməkdaşlığı bölgədə sülhün və əmin-amanlığın təmin olunmasına töhvə verəcək. İdarə Heyəti eyni zamanda Qazaxstan Prezidentinin Ermənistan səfərinin Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin bağlanmasına dəstək olacağına ümidvar olduğunu bildirib.

İdarə Heyəti Ermənistanın Azərbaycana qarşı Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinə "Qarabağdan ermənilərin zorla köçürülməsi" iddiasına da münasibət bildirib. İdarə Heyəti bir daha qeyd edib ki, Qarabağda yaşayan ermənilər könüllü şəkildə oranı tərk etdiyindən bu iddianın heç bir hüquqi əsası yoxdur. Lakin Azərbaycan tərəfinin 1988-ci illərdə azərbaycanlıların Ermənistandan vəhşiliklə və zorakılıqla deportasiya edilməsi ilə bağlı qaldırıldığı iddia tarixi faktlarla sübut olunduğuna görə tam qanuni və əsaslıdır.

İdarə Heyəti ötən həftə ABŞ-ın Ermənistandakı səfirinin Qarabağ ermənilərinin geri qayıtmasının vacibliyi ilə bağlı mövqeyinə ABŞ-ın Azərbaycandakı səfirinin "biz dünyadakı anoloji problemlərin eyni qaydada həll olunmasının tərəfdarıyıq" kimi fikir bildirməsini, lakin Qərbi azərbaycanlıların da öz dedə-baba yurdlarına qaytarılmasının vacibliyini qeyd etməməsini anlaşılmaz bir mövqə kimi dəyərləndirib.

İdarə Heyəti son zamanlar ölkədə yaranan antiqərb ritorikası narahatçılığını ifadə edib, bu ritorikanın Azərbaycanın maraqlarına zidd olduğunu, bölgədə Rusiyanın güclənməsinə xidmət etdiyini və Azərbaycanın da qoşulmaq istədiyi transmilli layihələrin həyata keçirilməsinə mane olduğunu bildirib.

İdarə Heyəti "Freedom House" insan haqları təşkilatının son hesabatında Azərbaycanda demokratiya göstəricilərini aşağı göstərməsini reallıqları əks etdirdiyini, lakin Qarabağda yaşamış ermənilərin oradan məcburi qaydada çıxarılması ilə bağlı qeydlərini həqiqətdən uzaq, ikili standart və qərəzli yanaşma kimi dəyərləndirib. Eyni zamanda qeyd edilib ki, beynəlxalq səviyyəli bir təşkilatın hesabatında bu tipli qərəzli yanaşma və təhrif olunmuş məlumatların verilməsi ümumilikdə həmin təşkilatın yaydığı hesabatın obyektivliyini şübhə altına salır.

İdarə Heyəti son zamanlar ölkədə məişət zəminində baş verən ölüm hadisələrinin, intiharların çoxalmasından, eyni zamanda son 1 il ərzində dünyasını dəyişən kişilərin az qala yarısının 65 yaşa çatmadığı faktından narahatçılığını ifadə edib. İdarə Heyəti ölkədəki mövcud demoqrafik nəticələri nəzərə alaraq müvafiq dövlət orqanlarını pensiya yaşını qadınlarda 55, kişilərdə isə 60 yaşa salınmasına çağırır.

Hazırladı: KƏNAN

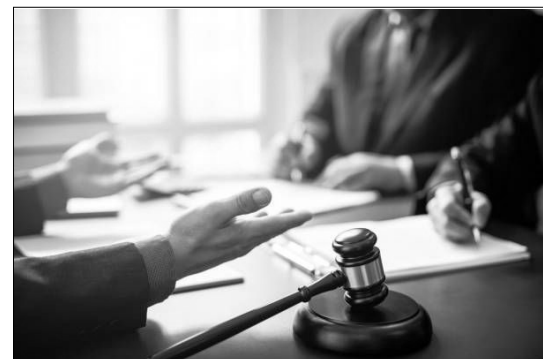
Naxçıvanın keçmiş maliyyə naziri hakim qarşısına çıxarıldı

Naxçıvan Muxtar Respublikasının keçmiş maliyyə naziri Rəfael Əliyev və Dövlət Gömrük Komitəsinin tariflərin tənzimlənməsi və ödənişlər şöbəsinin rəisi vəzifəsində işləmiş Mənsur Əsgərovun cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi keçirilib.

Muxtar respublikanın Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə proses hakim Faiq Heydərovun sədrliyi ilə keçirilib.

Əvvəlcə dövlət ittihamçısı ittiham aktını elan edib. Bildirilib ki, Dövlət Gömrük Komitəsinin tariflərin tənzimlənməsi və ödənişlər şöbəsinin rəisi vəzifəsində işləmiş Mənsur Əsgərov və maliyyə naziri Rəfael Əliyev vəzifədə çalışdıqları dövrdə digər şəxslərlə əlbir olaraq dövlət büdcə vəsaitlərini mənimsəmə yolu ilə talayıblar.

Məhkəmədə çıxış edən təqsirləndirilən şəxs Mənsur Əsgərov ifadəsində bildirib ki, pullar yük və sənəsin xətlərindən yığılıb. 2009-2010-cu illərdə gömrükdə TIR proqramı yaradılıb: "2020-ci ildə yeni təyinat aldıqdan sonra komitə

sədri Səhət Həbibbəyli məni qəbul etdi və dedi ki, yığılan pullar getirilib bura verəcək. Tariflərin tənzimlənməsi və ödənişlər şöbəsinin rəisi vəzifəsində işləyəndə 3 000 manat paket alırdım. Toplanan pullardan mənə heç nə verilmirdi, ümumi qayda olaraq komitə sədrinə verilir, özü pulları otağına təhvil alırdı. Şəxsən özüm verirdim və başqa adam olmurdu. Pulları otaqda düzəldib, qutuya yığıb şəxsən aparıb komitə sədri Səhət Həbibbəyliyə verirdim".

Mənsur Əsgərov özünü qismən təqsirli bilib.

Təqsirləndirilən digər şəxs Rəfael Əliyev qeyd edib ki, 2011-ci ildən maliyyə şöbəsinin rəisi işləyib: "Toplanan ödənişlər sənəsin və yük şöbələrinin rəisləri verilib, onlar isə pulu idarə rəislərinə verirdilər. Verilən manat və dollarları mən eyniləşdirmə aparıb, manatları dollar edib komitə sədri Aşef Məmmədov və sonradan Səhət Həbibbəyliyə verirdim. Ümumiyyətlə, TIR proqramı 2009-2010-cu illərdə yaradılıb. Bu proqram Səhət Həbibbəylinin təşəbbüsüdür".

O qeyd edib ki, maliyyə naziri kimi fəaliyyətə başlayarkən, qurumlara şişirdilmiş qiymətlərlə vəsaitləri köçürüb və nağdlaşdırma yolu ilə həmin vəsaitləri mənimsəyiblər: "Maliyyə naziri işləyərkən 2 300 manat maaş alırdım, 15 min manat işə paketim idi".

Proses mayın 2-dək təxirə salınıb.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

**Azərbaycan Respublikasının dünya
birliyinə inteqrasiyası, region ölkələri və
digər dövlətlərlə, beynəlxalq təşkilatlarla
əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi**

2024-cü il aprelin 5-də Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın iştirakı ilə Brüsseldə keçirilən "təmtəraqlı" üçtərəfli görüşdən sonra bəzi məqamlar gün işığına çıxdı. Nikol Paşinyan, Avropa Komissiyasının sədri Ursula fon der Leyen və ABŞ dövlət katibi Antoni Blinkenin görüşündən sonra Cənubi Qafqazda vəziyyətin dəyişməyə başladığını cizgiləri bəlli oldu. Aydın oldu ki, əsasən Fransanın başını çəkdiyi Aİ və ABŞ Ermənistanı revanşist ambisiyaları ilə öz qondarma "təhlükəsizlik zamanətləri"nin "çətiri altına" götürür. Və bu o zaman baş verir ki, Fransa, İran və Hindistan Ermənistanı aktiv şəkildə silahla təmin edir. Beləliklə, Ermənistanın revanşist müharibənin fitilini çəkəməsi ehtimalı kəskin şəkildə artır.

Eyni zamanda, Ermənistanın özündə də münafiqə riski var. Çünki ABŞ ilə Fransa Rusiya sərhədlərini və Rusiya hərbi bazasını Gümrükdən - Ermənistandan "qovmaq" niyyətlərini gizlətmirlər. Nəticədə, global iqtisadiyyat üçün çox böyük əhəmiyyət kəsb edən və Çindən başlayaraq Mərkəzi Asiya, Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyədən keçərək Avropaya uzanan Orta Dəhlizlə birbaşa bitişik bir ölkə, yəni Ermənistan "müharibə və qeyri-sabitlik ocağına" çevrilə bilər.

Ermənistan sürətlə beynəlxalq kommunikasiyalara yaxınlığında qərar tutan başqa bir dövlətə - Yəməne oxşamağa başlayır. Bu gün dünya ticarəti və beynəlxalq rəqəmsal kommunikasiyalar indi Yəmənin Husilər Hərəkatının "nişangahındadır" və bu hərəkat əslində İran İslam Respublikasının forpos-

caq. İkincisi, Yəmənin "şiə" ərazilərinin dənizə çıxışı olmadığından, husilər Qırmızı dənizdə sadəcə olaraq heç nə edə bilməzdilər. Ancaq hansısa nüfuzlu beynəlxalq qüvvələr husilər üçün "dənizə çıxışı" təmin ediblər. Və İsrailin Qəzza zolağında HƏMAS-a qarşı əməliyyatı başlayandan sonra bu fakt beynəlxalq əhəmiyyət kəsb etdi.

Bildiyimiz kimi, husilər İsrailə əlaqəsi olan gəmilərin Qırmızı dəniz və Bab əl-Məndəb boğazından keçməsinə icazə verməyəcəklərini bəyan etdilər. Əslində isə, onlar bütün gəmilərə fərq qoymadan hücum etməyə başladılar. Ötən il noyabrın ortalarından bəri husilər Qırmızı dəniz və Ədən körfəzində onlarla mülki gəmiyə hücum ediblər. Nəticədə, əgər əvvəllər dünya ticaretinin 13%-i Qırmızı dənizdən

Eyni zamanda, husilərin hərəketləri nə qədər qərribə görünse də, son nəticədə birinci ABŞ-in xeyrinə olur. Avropa ərazisinə gələn yük axınının Qırmızı dənizdən keçdiyi Asiya və Fars körfəzi ölkələri ilə ticarətdən deyil, ABŞ-la ticarətdən asılı vəziyyətə düşür. Hətta husilərin kabelləri zədələməsi son nəticədə ABŞ-in xeyrinədir, çünki bu, İlon Maskın rəhbərliyi altında Amerikanın "SpaceX" şirkətinin Starlink peyk sisteminin inkişafına təkan verir.

Ukraynada müharibə başlayandan sonra Avropanın ABŞ-dan iqtisadi asılılığı artır və bu, Aİ-də ucuz Rusiya enerjisinə çıxışı azaldı. Müvafiq olaraq, Amerikanın mayeləşdirilmiş qazına və Fransanın atom elektrik stansiyalarının istehsal etdiyi elektrik enerjisinə tələbat artır. Bütün bunlar "ABŞ

tan iqtisadiyyatına xeyir verəcək.

Amma başda Fransa və İran olmaqla müəyyən pərdəarxası qüvvələr Ermənistanın sakit yaşamasını, qonşuları ilə sülh və harmoniya şəraitində inkişaf etməsini istəmir. Həmişə müharibə vəziyyətində olan və qonşuları ilə düşmənçilik edən, özlərinin nəzarət edə bilmədiyi beynəlxalq tranzit marşrutlarına mane olan, digərlərini isə nişangahda saxlayan bir ölkə onları daha çox qane edir. Sadəcə desək, kimlərsə Ermənistan Respublikasının "husiləşdirilməsi" həqiqətən çox lazımdır. Hətta son nəticədə Yəmənin bütün ərazisindən husilərin nəzarətinə keçən kiçik hissə kimi, Ermənistanın da beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazisindən kiçik bir "hissə" qalsa belə, bu həddə kiçilmə İrəvanın himayədarlarını narahat

Qafqazın "husiləri"

Və yaxud ermənilərin "husiləşdirilməsi" hansı qüvvələrə lazımdır?

tudur.

Husilər ölkənin paytaxtı Sənya nəzarət etsələr də, hələ Yəmənin tam ərazisinə nəzarətdən uzaqdırlar. Buna görə də dünyanın əksər ölkələri husiləri Yəmənin qanuni hökuməti kimi tanımır.

Husi hərəkatının özəlliyi ondan ibarətdir ki, onun "əsas"ı Yəmənin şimalındakı dağlıq bölgələr, o cümlədən zeydi şiələrinin yaşadığı Sənadır.

Bu arada maraqlı məqamı qeyd etmək yerinə düşər. Yəmənin bütün sahillərində əsasən sünülər məskunlaşıb. Nəzəri olaraq, husilər özlərini "dini əraziləri"nin içinə həbs etsəydilər, birincisi, onları silahla təmin etmək çətin ola-

keçirdisə, bu gün buradan keçən tranzit həcmi təxminən yarıya azalıb. Risklərin artması səbəbindən əvvəlki 70 gəminin yarısı bu gün Süveyş kanalından keçir. Qalan gəmilər isə Afrika ətrafından nəhəng "dolanbac" etmək məcburiyyətindədirlər ki, bu da malların çatdırılma müddətinin və çatdırılma dəyərinin əhəmiyyətli dərəcədə artmasına səbəb olur.

Husilər artıq Qırmızı dənizin dibi boyunca uzanan fiber-optik kabellərin bir qismini zədələməklə və bununla da global miqyasda internetdə məlumat mübadiləsində müvəqqəti problemlər yaradaraq "rəqəmsal terror" üçün təklif irəli sürüblər.

və Fransanın niyə Ukraynadakı müharibəni "uzatmaq" üçün "əlindən gələn hər şeyi edir" sualına qismən cavab verir.

Diqqət yetirilsə, görülür ki, Ukrayna müharibəsi nəticəsində Çindən Rusiya vasitəsilə qərb sərhədlərinə tranzit bağlanır, Qırmızı dənizdən gedən tranzit isə husilərin "nişangahındadır". Deməli, Mərkəzi Asiya, Xəzər dənizi və Cənubi Qafqaz vasitəsilə aktiv şəkildə inkişaf edən Orta Dəhliz qalır ki, bu dəhliz vasitəsilə yüklərin tranziti artır.

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan bu yaxınlarda Türkiyə, Azərbaycan və Gürcüstan arasında Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu ilə tranzit malların gömrük prosedurlarının sadələşdirilməsinə dair sazişi təsdiqləyib, nəticədə bu dəmir yolu ilə Çin və Mərkəzi Asiyadan Avropaya daşınan yüklərin həcmi artaraq daha da böyüyür. Çox güman ki, Bakı-Tbilisi-Qarsın imkanları tezliklə yetərli olmayacaq, ona görə də Zəngəzur dəhlizi ilə dəmir yolu hərəkatının bərpası vacib olacaq ki, bu da Ermənistan

etmir. Əsas onları təmin edən marşrutun keçdiyi qədər əraziinin əldə qalmasıdır.

Bu cür "husiləşmə" təkcə revanşist müharibənin başlaması ilə deyil, həm də Ermənistanın özündə iğtişaxlarla sürətləndirilə bilər. Üstəlik, həmin husilərə fəal yardım edən SEPAH hər an bu müharibəyə müdaxilə etməyə hazır vəziyyətdə "marşğa yatıb".

Bir tərəfdən də Ermənistanın "qərbyönlü" hökuməti ilə "rusiyapərəst" müxalifət arasında daxili qarşıdurma kəskinləşir. Daha bir eskalasiyaya səbəb isə Qazax rayonunun yeddi kəndinin və Naxçıvan Muxtar Respublikasının işğal olunmuş 1 kəndinin Ermənistan tərəfindən Azərbaycana qaytarılması məsələsi ola bilər. Ermənistan parlamentinin müxalifət fraksiyaları artıq Ermənistan-Azərbaycan sərhədinin delimitasiyası və kəndlərin qaytarılması məsələsi ilə bağlı parlamentin təcili iclasının keçirilməsini təklif edir. Ola bilsin ki, ya bu məsələ ilə bağlı müxalifətin Paşinyan hökumətindən daha barışmaz mövqedə olması, ya da digər məsələlər Ermənistanda daxili vəziyyətin partlaması üçün detonatora çevrilə bilər.

Əlbəttə, bu gün Azərbaycan üçün prioritet məsələ işğaldan azad olunan ərazilərdə bərpa işlərini başa çatdırmaq və daha sürətlə inkişafa nail olmaqdır. Təbii ki, bunun üçün Ermənistanla sülh müqaviləsinin imalanması rəsmi Bakının maraqları çərçivəsindədir. Lakin qarşı tərəf müxtəlif bəhanələrlə sülh prosesini ləngidirsə, yaxud kənar qüvvələr buna imkan vermirsə, şübhəsiz, bütün hallarda itirən ermənilər olacaq. Ən azı ona görə ki, növbəti bir savaş başlasa da, bu gün Ermənistanla verilən silahlar onları xilas etməyəcək və düşmən Azərbaycan ordusu tərəfindən daha böyük itkilərə məruz qoyulacaq. Odur ki, rəsmi İrəvan müharibə ab-havasına köklənərkən, qarşıda onu nə gözlədiyini ən azı iki dəfə düşünməlidir.

Ülviyyə ŞÜKÜROVA

“Alatava-2 Avtonəqliyyat” Səhmdar Cəmiyyətinin qanunsuz fəaliyyəti haqqında mətbuatda dəfələrlə yazılıb. Hələ illər öncədən bu şirkətin qeyri-rəsmi sahibləri - Fərəməz Məmmədov və Qalib Məmmədov qardaşlarının dövlətin milyonlarla manat vəsaitini talan etməsi ilə bağlı çoxsaylı faktlar aşkarlansa da, onları himayə edən məmurların hesabına hələ də “toxunulmaz” qalıblar.

Xatırladaq ki, bir müddət əvvəl Alatava 2 ünvanında yerləşən və paytaxtın ən iri daş bazarlarında çalışan şəxslər rəhbərliyə qarşı etiraza qalxmışdılar. Satıcıların narazılığına səbəb olan problemlər arasında yer haqqının fantastik qiymətlərindən başqa, kafelərdə baş verən qanunsuzluqlar idi. İddialara görə, axşamlar bu kafelərə narkotik istifadəçiləri və yüngül həyat tərzini keçirən şəxslər toplaşmışlar. Bu hallar bazarda çalışanların narazılığına səbəb olsa da, bu biabırçılığa “dur” deyə kimse tapılmırdı.

Məlumat üçün bildirik ki, sözügedən daş bazarına rəsmi olaraq Afaq Yavər qızı Məmmədova rəhbərlik edir. Bazar “Alatava-2 Avtonəqliyyat” Səhmdar Cəmiyyətinin mülkiyyətindədir. SC-nin əsas səhmləri də Afaq Məmmədovanın adına rəsmiləşdirilib. “Əslində isə bazara və təbii ki, hər ay qazanılan on minlərlə manat çirkli pullara A. Məmmədova deyil, onun kölgəsində gizlənən həyat yoldaşı, iş adamı Fərəməz Məmmədov nəzarət edir”, - deyər mətbuat yazırdı.

Qeyd edək ki, Fərəməz Məmmədovun ismi vaxtilə siyasi dairələrdə də tez-tez çəkilirdi. Hansı ki, bu şəxsin sabiq spiker Rəsul Quliyevlə keçmiş baş prokuror Eldar Həsənov arasında uzun müddət vəsaitçi olduğu, hətta R.Quliyevin Açı Cəmiyyət Partiyasını maliyyələşdirdiyi də iddia olunurdu.

Mətbuat yazır ki, Masallı rayonunun Ərkivan kəndində anadan olan Fərəməz Məmmədov qabaqlar kasıb yaşayıb. Sonradan isə Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin elektromexanizasiya təstisinin 4 nömrəli avtonəqliyyat qarajında çalışıb. Fərəməz Məmmədovun qardaşı Qalib Məmmədov isə avtonəqliyyat idarəsində rəis işləyib. İki qardaş birgə dövlət əmlakını mənimşəyiblər. Sonradan Qalib Məmmədov Rəsul Quliyevin qardaşının köməyi ilə “Azəravtoyol” Departamentində yol fonduna rəis müavini təyin edilib. Eldar Həsənovun qardaşı Şahin Həsənov isə həmin vaxt sədr müavini olub. Qalib Məmmədov əvvəlki işinə isə yaxın adamı Gülağa Məmmədovu yerləşdirib.

Mənə deyir ki, F.Məmmədov avtomüəssisədə külli miqdarda mənimşəməyə yol verdiyi üçün ona cinayət işi qaldırılıb. Fərəməz Məmmədovun qara mühasibat üçotunu Gülağa Məmmədov aparıb. Məhz buna görə də qardaşların planına əsasən Gülağa Məmmədov gizlənilib. Fərəməz Məmmədovun dar gündə Eldar Həsənov köməyə gəlib. O dövərdə ölkənin baş pro-

Dövlət büdcəsini talan edən qardaşlar azadlıqda...

İllər öncə barəsində açılan cinayət işi hələ də bağlanmayan Fərəməz Məmmədovu həbsdən kim xilas edib?

kuroru olan Eldar Həsənov qardaşı Şahin Həsənov vasitəsilə işə qarışmış və cinayət işinə xitam verilməsinə nail olub. Təbii ki, bu, təmənnasız olmayıb. Belə ki, süni debitor yaradılaraq iş bağlanılıb.

Onu da qeyd edək ki, Fərəməz Məmmədov bir çox iqtisadi cinayətlərdə ittiham olunub. Hətta belə iddialar var ki, ona qarşı açılan cinayət işinin bəziləri hələ də açıq qalır. F.Məmmədov bunu bildiyi üçün həyat yoldaşından qəsdən boşanıb və bazarı xanımının adına sənədləşdirib ki, cinayət işi yenilənsə, əmlakı müsadirə olunaraq əlindən çıxmasın...

Deyənlərə əsasən, F.Məmmədov dövlətin külli miqdarda vəsaitini talan etməklə qazandıqı pullar hesabına özünə “Yüksəl-inşaat” MTK adlı tikinti şirkəti qurub və təkcə ölkəmizdə deyil, xarici dövlətlərdə də böyük komplekslər tikməkdədir (Bu haqda növbəti yazılarımızda daha ətraflı məlumat verəcəyik - müə.). Əlbəttə, Fərəməz Məmmədov Eldar Həsənovdan sonra da himayəsiz qalmayıb. Əksinə, indi onun daha nüfuzlu məmur tərəfindən himayə olduğu haqda informasiyalar var. Əslində, hüquq-mühafizə orqanları bir şəxs barədə cinayət işi açırsa, onu beynəlxalq axtarışa verirsə, o isə heç nəyə məhəl qoymadan öz biznesini uğurla genişləndirirsə, deməli, arxasında böyük rütbəli məmurların durduğu şübhəsizdir.

Yeri gəlmişkən onu da qeyd edək ki, Fərəməz Məmmədov öz biznesinin 90-cı illərin ortalarında o zaman yüksək dövlət vəzifəsi tutan kiçik qardaşı Qalib Məmmədovun

sayəsində qurub. Qalib Məmmədov isə Avtomobil Nəqliyyatı Nazirliyinin Yol Fondunun sədri vəzifəsinə sabiq spiker Rəsul Quliyevin qardaşı Telman Quliyevin xeyriyyəsi ilə təyin olunub (Avtomobil Nəqliyyatı Nazirliyi sonradan “Azəravtoyol” Dövlət Şirkətinə çevrildi, Yusif Novruzov da onun rəhbəri oldu. 1998-ci ildə Nəqliyyat Nazirliyi yaradıldıqdan sonra bu Dövlət Şirkətinin statusu dəyişdi və o, 2003-cü ildə Nəqliyyat Nazirliyi nəzdində departaməntə çevrildi-red.).

DİN-in Baş İstintaq İdarəsi Məmmədov qardaşlarının cinayətlərinin izinə düşəndən sonra Fərəməz Məmmədov istintaqdan qaçıb Türkiyədə gizlənməyə məcbur oldu. Onun qardaşı Qalib Məmmədov isə Bakıdakı biznesini davam etdirməyə başlayıb.

Yuxarıda da qeyd etdiyimiz kimi, Fərəməz Məmmədov vaxtilə Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin 4 sayılı Elektromexanizasiya Trestinin qarajında işləyib. Həmin vaxt qardaşı Qalib

Məmmədov artıq nəqliyyat sektorunda çalışırdı, Avtonəqliyyat İdarəsinin rəisi idi. Q.Məmmədov bundan sonra Nəqliyyat Nazirliyi Yol Fondunun sədri təyin olundu. O dövərdə Məmmədov qardaşlarına sabiq baş prokuror Eldar Həsənovun qardaşı, nazir müavini postunu tutan Şahin Həsənov himayədarlıq edirdi.

Q.Məmmədov Yol Fondunun sədri olandan sonra əvvəlki iş yerində rəhbər kimi öz adamı Gülağa Məmmədovu saxladı. Bu da Q.Məmmədova gələcək “pulyuma mexanizmi”ni işlətmək üçün çox lazımdı. Heç də təsadüfi deyil ki, onların hər yerdə adamı, lazımı postlara yerləşdirilmiş qohumları olub. Yaxınlarının, qohumlarının olmadığı yerlərdə isə hamını susduracaq qəddər böyük pulları olub.

Yol Fondu həmin dövərdə “vergi idarəsi” kimi çalışıb, Nəqliyyat Nazirliyinin tabeliyindəki müxtəlif dövlət idarələrindən (o cümlədən neft bazalarından) faiz alıb. Məsələn, Fond firmalardan xahiş edirdi

ki, həmin faizləri maddi-texniki təchizat idarələrinin hesabına köçürsünlər. Bu idarələr də dövlətin balansında olduğundan, “xahiş” rəsmi məktub şəklində salınıb, elə nazirlik tərəfindən də imzalanırdı. Nazirlik isə həmin kağızlara “şapka” müqabilində möhür vururdu. Əgər firmaların, konkret olaraq neft bazalarının əlində nağd pul olmurdu, onlar “vergi”ni neft, yaxud benzin şəklində, necə deyirlər, naturaya ödəyirdi. Həmin neft və benzin isə Naxçıvan vasitəsilə Türkiyəyə göndərilərək qeyri-leqal sxem əsasında orada satılırdı.

Bütün bu maxinasiyaları həyata keçirmək üçün birgünlük firmalar yaradılırdı. Təbii ki, bu firmalar Məmmədovlara məxsus olsa da, onlar ayrı-ayrı adamların adına sənədləşdirilirdi. Kağız üzərində məsələ həll olunan və pullar nəqdləşdirilən kimi firmalar dərhal ləğv edilirdi.

Həmin dövərdə Nəqliyyat Nazirliyi oğurlanan pulların həcminin

çox olduğunu görəndə gözəndə pərdə asmaq üçün formal cinayət işi açmaq qərarına gəldi. Yol Fondu ləğv edildi, onun səlahiyyətləri digər qurumlara verildi. Nəticədə 1 və 3 sayılı neft bazalarının müdirləri zərərə altına qaldı. 1 sayılı bazanın müdiri elə indiki daş bazarının sahibi Fərəməz Məmmədov idi. Ona da, 3 sayılı bazanın müdiri Əhəddin Əliyevə də cinayət işi açıldı. O vaxt Ə.Əliyevə xaricə qaçmaqda kömək etdilər. Son vaxtlara qədər də xaricdə gizləndirdi, amma (Bu haqda növbəti yazımızda - müə.).

Təbii ki, bir sıra mühüm sənədlərə imza atan Gülağa Məmmədovu da gizlədə bildilər. Fərəməz Məmmədov isə yalnız qardaşının himayədarlığı və yuxarılardakı yaxşı əlaqələri sayəsində cəzadan qurtuldu. Lakin, qeyd etdiyimiz kimi, cinayət işi hələ də qapalı qalır. Çünki oğurluğun və büdcə pullarının yuyulmasının miqyası həddən artıq böyükdür...

Mətbuat yazır ki, barəsində cinayət işi açılan F.Məmmədov dərhal “arzu edilməz” sənədlərdən yaxa qurtarmağa nail olub. Bu günə gəlincə isə Fərəməz Məmmədov daş bazarında inhisar yaradıb, tikinti biznesi qurub binalar tikir. Onun qardaşı Qalib Məmmədov daha böyük biznes quraraq avtomobil alıb-satır. Ölkə büdcəsindən oğurlanan milyardlar haqda isə onları nə axtaran, nə də sorğu-sual edən var...

Hazırladı: KƏNAN

P.S. Növbəti məqalələrimizdə Fərəməz Məmmədov və qardaşı Qalib Məmmədovun dövlət əmlakını necə talamaları, hansı məmurlar tərəfindən himayə olunmaları, eləcə də öz himayədarları hesabına daha hansı şəxslərin külli miqdarda pulunu və əmlakını ələ keçirmələri haqda geniş yazacağıq.

P.P.S. Qarşı tərəfin mövqeyini də dərc etməyə hazırıq.

“Çətənə yağı narkotikin anti-zəhəridir”

Rəşad Rza: “Çətənə yağı ilə bütün narkotik asılılıqlarını müalicə etmək olar”

Narkomaniyanın qarşısının alınması və müalicəsində bir çox metodlar tətbiq olunmaqdadır. Hüquq-mühafizə orqanlarının əməliyyat tədbirlərindən tutmuş, reabilitasiya mərkəzlərində müalicəyə qədər. Məlum olduğu kimi, bəzi inkişaf etmiş ölkələrdə sənayedə istifadə məqsədilə çətənə bitkisi də əkilir. Hətta təxminən yüz il əvvəlki “Ford” avtomobili, yanacağı da daxil olmaqla, çətənədən hazırlanmışdı. Bəs, narkotik məqsədli istifadə istisna olmaqla, çətənədən hazırlanan qida maddələri narkotik asılılığına son qoymaqda da istifadə oluna bilərmə? Ekspert, təhlükəsizlik mütəxəssisi Rəşad Rza ilə müsahibəmizdə bu mövzuya aydınlıq gətirməyə çalışdıq.

- Rəşad bəy, sizin ötən müsahibəmizdə qeyd etmişdiniz ki, çətənənin əkilməsi barədə dövlətə layihə təqdim etmişiniz. Müraciətinizə nə kimi cavab verildi?

- Cavab belə oldu ki, çətənənin əkilməsi qanunla qadağan olunduğundan, hələ bu məsələ saxlanılıb.

- Sizcə, bu layihə qəbul olunsaydı, ölkə iqtisadiyyatına nə kimi töhfələr verə bilərdi?

- Belə deyək, bu təkə kənd təsərrüfatına deyil, ümumiyyətlə Azərbaycan büdcəsinə illik beş milyard manat vəsait gətirə bilər. Azərbaycan büdcəsi təxmini otuz-otuz beş milyard manat həcmindədir. Təkə çətənədən 5 milyard manat gəlir ala bilərik. Əgər bu layihə həyata keçsə, həm fabriklər qurulsaydı, həm inşaatda, tikintidə istifadə olunsaydı, 5 milyard manat gəlir gətirəcək. Yəni bu rəqəmi minimum gəlirlə hesablamışıq. Biznes plan hazırlamışıq.

Kənd təsərrüfatına faydalarına gəlincə, deməliyəm ki, birincisi, Azərbaycanda torpaqların 60 faizi əkinə yararsızdır. Həmin torpaqlar onsuz da əkinə yararsız olduğundan, çətənə üçün yararlı torpaqlardır. Yəni çətənə bitkisi heç bir başqa məhsulun yerini almayaacaq. Ancaq çətənə əkinə yararsız torpaqlarda əkilərsə, həm

bu torpaqlar dəyərləndiriləcək, həm də çətənə yararsız torpaqları yararlı hala gətirəcək. Yeni çətənə torpağı münbitləşdirir.

İkinci faydası budur ki, kənd təsərrüfatında istifadə olunan kimyəvi dərmanlara ehtiyac qalmır. Çətənə əkiləndi yerdə təbii şəkildə dərman təsiri göstərir, həşəratları qovur.

Üçüncüsü, çətənənin kökü gübrədir, onun kökünü sonradan istənilən yerdə istifadə etmək olar. Kənd təsərrüfatında bitkilərə, məsələn, buğdaya, arpayaya peyvinlə qarışdırılaraq verilə bilər.

Bundan başqa, çətənə atmosferə də fayda verir. Belə ki, atmosferdə olan karbonu özünə çəkir və onu oksigenlə əvəz edir. Yeni havanı, havada olan radiasiyanı təmizləyir. Bu bitki radiasiya şüalanması olan istənilən bir yerdə əkilərsə, həmin yeri 99 faizə qədər təmizləmə gücünə malikdir.

* * *
Çətənənin inşaatda aid olan faydalı tərəfi də budur ki, onun

gövdəsindən inşaat materialları hazırlana bilər. Alçıpan kimi. Bu, ucuz başa gələr, ən əsası isə evlərin nəfəs almasını təmin edir. Həm də çətənədən hazırlanan inşaat materialları digərlərindən on dəfələrlə möhkəm və faydalı olur. Bu bioməhsuldur.

Çətənənin yarpaqlarından isə şampun, sabun, kremlər kimi təmizlik vasitələrinin hazırlanmasında istifadə olunur. Belə məhsullar həm bioməhsullardır, yəni kimyəvi deyil, həm də müalicəvidir.

Çətənənin toxumundan alınan yağ isə həm “Omeqa 3”, həm “Omeqa 6”, həm də “Omeqa 9” ilə zəngin olur.

Ən əsası isə, Azərbaycan əhalisində D vitamini çatmır və səbəbi isə odur ki, çətənədən bizim qədim genetikamızda istifadə olunub. Yəni bizim əhali onu həmişə istifadə edib. İndi isə çətənə bizim istifadəmizdən çıxarıldığından insanların D vitamini çatışmazlığı, xərcəng, şəkər xəstəlikləri kütləvi şəkildə artıb. Bu bərpə olunsaydı, çətənənin toxumundan yağ, un, hətta südə qədər çox-

lu məhsullar hazırlamaq olar. Bunu etmək üçün də onu ölkədə əkmək lazımdır ki, ucuz başa gəlsin.

Qisası belə deyək ki, bir çətənə tarlasının yanında 25 fabrik qurmaq olar. Çətənənin tullantısı yoxdur. Bu fabriklər də istər parça istehsal edən tekstil fabriki olsun, istər digər sahələrə aid olsun, çox gəlirlidir. Məsələn, dünyada uşaq paltarları, ələlxusus da alt paltarları çətənədən hazırlanır. Bu paltarlar həm möhkəm, həm yumşaq, həm də antibakterial olur. Bu bitki mikrob götürür. Məsələn, hal-hazırda dünyada cərrahiyyə əməliyyatında istifadə olunan iplər çətənədən hazırlanır. Çünki bu iplər həm möhkəmdir, həm də antibakterialdır. Çətənədən hazırlanan cərrahiyyə ipləri nəinki mikrob götürür, əksinə, istifadə olunduğu yerin ətrafında mikrobları öldürür.

- Post-sovet ölkələrində çətənənin leqal yolla əkilməsi təcrübəsi varmı?

- Bəli, post-sovet məkənda bir Azərbaycan qalibi ki, bu addımı atmır. Özbəkistan, Qa-

zaxıstan, Gürcüstan, Ermənistan, Rusiya, Ukrayna və Moldovada bu bitki leqal şəkildə əkilir. Bolqarıstan, Rumıniyada da çətənə leqal əkilir. Rumıniyada qanunları dəyişdilər və çətənəni əkməyə başladılar. Çünki başa düşdülər ki, onu əkməsələr həm tibbi, həm də iqtisadi baxımdan bütün sahələrdə geridə qalacaqlar. Bu addımı atdılar. Sonuncu bu addımı atan Özbəkistan idi. Bir neçə il əvvəl onlar da qanunlarını dəyişdilər və bu layihəni başladılar.

- Bəs, çətənə yağından narkotik asılılıqlarını müalicədə istifadə etmək mümkündürmü?

- Bəli, çətənənin meyvəsinin yağı narkotikin anti-zəhəridir. Onunla birbaşa bütün narkotik asılılıqlarını müalicə etmək olar. Həm də həmin asılı insanlara dövlət nəzarəti altında çətənənin yağı verilsə, onlar məmnun olurlar. Narkomanlarda olan asılılıq ehtiyacını təmin edərlər.

- Başqa ölkələrin təcrübəsində narkotik asılılıqlarını çətənə yağı ilə müalicə etmək təcrübəsi varmı?

- Təbii ki. Əsasən Avropa ölkələrində, məsələn Hollandiyada, Almaniya, ABŞ və Kanadada bu təcrübə var. Hətta Almaniya bu ehtiyacı qarşılaya bilmir. Almaniya Rumıniyanın, Bolqarıstanın da ərazilərində torpaqlar icarəyə götürüb, orada çətənə əkir, onu dərman preparatı formasına salır, dünyaya satır. Yəni öz ərazisində əkilən çətənə artıq ona bəs etmir. Buna ehtiyac var. Amma Azərbaycanda bunun üçün münbit şərait var, həm də bu bitkinin kökü Azərbaycandır, belə desək, qədim, milli bitkimizdir. Onun ən gözəl növü Azərbaycanda olub. Dediym kimi, 60 faiz boş torpaq istifadəsə qalıb, onları dəyərləndirmək lazımdır ki, həm dövlət büdcəsinə dəstək olsun, həm insanlar qidalansınlar, həm də dərman kimi istifadə etsinlər.

- Bəs, layihəni də bağlı yenidən rəsmi qurumlara müraciət etməyi düşünürsünüz?

- Bəli, düşünürəm ki, bununla bağlı artıq cənab prezidentə müraciət edim. Bu, çox mühüm məsələdir. Həm ictimai şəkildə, həm rəsmi formada. Bunu ictimailəşdirmək lazımdır. Çünki cənab prezident özü deyib ki, müəyyən məsələləri ictimai şəkildə mənə bildirin. Ona görə, düşünürəm ki, məsələni ictimailəşdirib qaldırmaq lazımdır. Artıq burada gizli bir şey yoxdur, hər kəs bilməlidir ki, dövlət bu addımı atmalıdır, buna gedilməlidir. İctimailəşdirmək prosesi bu müsahibədə də gedir, yaxın vaxtlarda dövlət başçısına rəsmi müraciət də olunacaq.

Hazırladı: İ.SABIRQIZI

Azərbaycanda narkomaniyaya və narkotiklərə qarşı mübarizədə "ağ ölüm aludəçiləri"nin asılılıq sindromundan xilasında dini-mənəvi tezislər mühüm rol oynayır. Bu tezislər insanlara itirdiyi, yaxud heç fərqudə olmadığı mənəvi-əxlaqi keyfiyyətləri kəşf etmək yoluna işıq salır ki, bu da şəxsin doğruları dərk etməsinə, ona zərər verən pis vərdislərdən uzaq durmasına, şəxsiyyət kimi bərpasına, yenilənməsinə yol açır. Buna reabilitasiya prosesindən keçərək sağlam həyatı seçən insanların sonrakı davranışları dəlalət edir.

Və yaxud Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin təltif etdiyi axundların narkotacir çıxması təsadüfdür, yoxsa...

birbaşa Tehranın narkoticarət şəbəkəsinin əməkdaşlarıdır. Maraqlı məqamdır ki, narkotik alverçisi olan axundlar bu ticarətin hansı nöqtəsində dururlar - özləri birbaşa İranın narkotik şəbəkəsinə bağlantını təmin edirlər, yoxsa narkotiki "naməlum iranlı tacir"dən aldığını id-

narkotikə öyrəşdirilərək asılıya çevrilən şəxslərdən İran casus ordusu əmələ gəlməsində birbaşa axundların "xidməti", yaxud "ticari marağı", pul qazmaq tamahı danılmazdır. Belə olan halda, QMI-yə tabe olan axundun dinləyici kütləsinin də İranmeylli olması və onların da

Din adı altında narkotik ticarəti...

Həbs olunan axundların İranla nə kimi bağlantısı var?

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi

TƏŞƏKKÜRNAMƏ
Salamov Samid Şakir oğlu
(soy adı, adı, atasının adı)
Neftçala şəhər Dindarları məscidi
(iş yeri, vəzifəsi)

Ümumiyyətlə isə, cəmiyyəti əxlaq, mənəviyyata ruhani təbəqə, din adamları yönəldir. Üstəlik, birbaşa vəzifəsi insanlara mənəvi-əxlaqi normaları aşılamaq olan din adamları dövlətə tabe olan ibadət yerlərinə, məscidlərə Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi tərəfindən təyin olunur. Amma təəssüflə qeyd etmək istəyirik ki, bu sahədə hər şey gözlənilmədiyi kimi deyil. Əksinə, son vaxtlar din adamlarının narkotik ticarəti ilə bağlı həbs olunduğu haqda ardıcıl faktlarla qarışmaqda yığıq.

Məsələn, mətbuatda 2023-cü ilin 29 avqustunda yayımlanan "NARKOTİK SATAN AXUND MƏHKƏMƏ QARŞISINA ÇIXARILDI" sərəlövhəli yazıda Binəqədi rayonunun Xocahəsən qəsəbə Cümə məscidinin axundu Hacı Telman Əsədullayevin həbs edildiyi xəbər verilib. Axund narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə təqsirləndirilirdi. Telman Əsədullayev Bakıda hüquq mühafizə orqanları əməkdaşlarının keçirdiyi əməliyyat zamanı saxlanılaraq, üzərindən külli miqdarda narkotik vasitə aşkar edilmişdi.

Bu qəbildən olan narkotacir axundun eyni cinayət əməli ilə həbs olunması ötən həftə Neftçalada da baş verdi. Amma Neftçala rayonunda Kərbəlayi

Samid kimi tanınan Salamov Samid Şakir oğlunun Hacı Telman Əsədullayevdən bir "üstünlüyü" var ki, o, Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi tərəfindən təltif edilmiş şəxs olub. Bu isə o deməkdir ki, Kərbəlayi Samid QMI sferasında hörmətli və "himayə olunan" fiqur olub. Amma himayə olunmaq onu paxırlarının açılmasından, ikrah doğuran narkoticarət əməli törətməsindən çəkindirə bilməyib.

Sual oluna bilər ki, Azərbaycan əhalisinin əksər hissəsinin mənsub olduğu İslam dini insanları zərərli vərdislərdən uzaqlaşmağa çağırırdığı halda, bəzi dini vəzifə daşıyan adamların narkotik ticarətinə meyl etməsi hansı mətləblərdən xəbər verir?

Yəqin ki, narkotikdən gələn "bərəkətli pullar" onları tamahlandırır. Bu bir tərəfə, bəs axundun məsuliyyət baxımından qarşısında cavabdeh olduğu QMI cəmiyyətin dini-əxlaqi-mənəvi maariflənməsi üçün gövələndirdiyi kadrlarının əməllərindən nə qədər xəbərdardır, yaxud bixəbərdir? Baş verənlər QMI-nin sərəştərsizliyindən xəbər vermirmi? Vəzifəsini Ramzan, Qurbanlıq bayramlarının hansı tarixə təsadüf etməsi, yaxud Aşura ayının gəlişi-gedişini xəbər verməklə yekunlaşmış hesab edən qurum təyin etdiyi şəxslərin sərəştərsizliyinə niyə göz yumur?

Məhz bu nüansın varlığına mühüm bir dəlil İranın dini həssas insanları asanlıqla "verbovka" etməsində sərgilədiyi müvəffəqiyyətdir. Baş narkotik ticarətinə qarışmış axundlar birbaşa vəzifə öhdəliklərinə aid olan işləri yerinə yetirməyin əvəzinə, narkotik alverinə aludə olub, dini inanclı təbəqənin isə İranın təsirinə keçməsinə nəinki göz yumurlar, hətta fəaliyyətsizlikləri ilə molla rejiminin narkotik ticarətini qulaqardına vurmaqla buna münbit şərait də yaradırlar. Demək olar ki, ölkə gündəmi günaşırı İrana casusluq edən azərbaycanlıların ifşa olunması xəbərləri ilə "zəngindir".

Azərbaycana gələn narkotikin əsas həcmi İranın otürüldüyü məlumdur. İranlı naməlum narkotacirlərdən narkotiki onlayn yolla əldə etdiyini bildiren "ölüm alverçiləri" isə

dia edən şəxslər vastəsilə alıb, öz çevrələrində olan "sadelövhlər müridlərini" bu bələnin asılısına çevirirlər?

Bəs, narkotik asılısına çevrilən zombileşmiş müridlər dəstəsi təkəcə narkotik ehtiyacını təmin etmək üçün kimin əmrlərini dinləmək, kimin sözsüz-sorğusuz itaətində durmaq məcburiyyətindədirlər? Əlbəttə, "narkotik cənnəti" İranın. Çünki əks halda gizliliyin saxlanılması şərti ilə problemsiz narkotik ehtiyacını ödəmək çətinləşəcək.

Digər tərəfdən, dinin təmsilçisi olan axundların şübhə çəkmək ehtimalı nisbətən zəifdir. Hərçənd, bu insidentlərdən sonra dövlət məscidlərinə rəhbərlik edən molla və axundların DTX tərəfindən saf-çürük edilməsi də mütləqdir.

Beləliklə, anlaşılan odur ki,

sıralarından günaşırı ifşa olunan İran casuslarının meydnə gəlməsi onu deməyə əsas vermirmir ki, axund-mürid əlaqəsi elə Tehrana bağlantılıdır və Azərbaycanın dini təbəqəsinin İran təsirində saxlanması, zamanı gələndə isə Azərbaycana qarşı tuşlanacaq silah məqsədi daşıyır?

Odur ki, ölkənin milli təhlükəsizliyi baxımından narkoticarətə qarşı aparılan kampaniya çərçivəsində İrana meyilli dini şəbəkənin nəzarətə götürülməsi vacibdir. Ən əsası, İranın Azərbaycanı narkotikin ağışında boğmağa çalışması, gənclərimizin narkotik bataqlığına salınması Tehranın bizə qarşı apardığı müharibə və genosiddir. Faktiki olaraq, QMI-nin hörmətli, sanballı axundlarının narkotik ticarəti ilə məşğul olması elə İranın "özümüzədən olan baltalar"ın əliylə bizə, ölkəmizə qarşı yürütdüyü "narkotik savaşı"dır. Və bu savaşda QMI özünü sərəştərsiz və əlindən heç bir şey gəlməyən, dövlət maraqlarını güdə bilməyən, əksinə dövlətin vətəndaşlarının bizə qarşı narkotik savaşı aparandan dövlətin "təbəəsi"ne çevirən, buna nəinki mane olan, əksinə münbit şərait yaradan və özünü doğrultmayan qurum olduğunu ortaya qoyur. Bu halda QMI-nin fəaliyyət göstərməsinin nə əhəmiyyəti var?

Hazırladı: İ.SABİRQIZI

Şəkər xəstələrinə ayrılan dərman niyə ünvanına çatmır?

“Hürriyyət” qəzetinin redaksiyasına bir qrup şəkər xəstəsi tərəfindən şikayət məktubu daxil olub. Xəstəxanalarda qeydiyyatda olduqları üçün adlarının açıqlanmasını istəməyən məktub müəllifləri TƏBİB-dən şikayət edirlər:

“Bizim adımız yalından xəstəxanalarda qeydiyyatdadır. İllərdir şəkər üçün dərmanlar qəbul edirik. Hər ay pulsuz verilməli olan dərmanları ildə 1 və ya 2 dəfə alırıq. Ona görə, məcbur qalıb həmin dərmanları öz pulumuzla apteklərdən alırıq.

Dövlət bunları verir, amma həkimlər “yoxa çıxarırlar”. Bunun günahı da TƏBİB-dədir.

Dəfələrlə müraciət etməyimizə baxmayaraq, heç bir yerdən cavab yoxdur. Görün, “Sağlamlıq Ocağı” adı altında xəstələrin başına nə oyun açılır. Dövlət tərəfindən biz xəstələrə ayrılan dərman pulları TƏBİB tərəfindən mənimsənilir. Məsələn, 100 min xəstə var, onun 50 min adamı “Amaril 4mq”, 30 mi-

Narazı vətəndaşlar TƏBİB-i ittiham edir

ni “Amaril 3mq”, 20 mini də “Amaril 2mq” qəbul edir. Bunların içində ən ucuzu “Amaril 2mq”-dir. “Amaril 4mq” aptekdə 8 AZN, “Amaril 2mq” 4 AZN, “Amaril 3mq” 6 AZN-ə satılır. Bu qədər pullar hara, nəyə gedir, bilinmir. Xəstələr də ölməsinlər deyərək öz ciblərindən dərman alırlar. Ona görə, biz bunu TƏBİB və dəstəsinin oyunu adlandırırıq. Bir də belə hal var ki, xəstəyə “Amaril 4mq” ümumiyyətlə verilmir. Çünki digərlərinə

nisbətən bahadır. Xəstələrə əsasən “Amaril 2mq” verilir. Biz xəstələr də məcbur olub, götürürük və 14 tabletkə əvəzinə 2 tabletkə atırıq, o da tez qurtarır.

Həkim bizə “Qlukofaj” dərmanı yazırsa, onu da bizə vermirlər ki, yoxdur. Əvəzinə “Metforix” verirlər. “Qlukofaj” da aptekdə 8 manatdır. İndi hesablayın, görün, bunlar nə qədər yeyinti edirlər.

Həkimlərin hamısının dilində birçə söz var, get TƏBİB-ə şikayət et. O qurma da heç kəs, heç nə deyər bilmir, özü özünün ağasıdır.

Odur ki, dövlət xəstəxanaları nəzarətə götürülməlidir. İnsanları bu yolla qırdıqları bəsdir.”

Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Yazıda adları qeyd olunan qurumların mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Tragikomediyanın buyuzunu...

Güzgüyə baxıb, adını öz-gəyə qoymaqdan asan nə var ki!..

Dərəbəyliyin, hərə-mərclik və monopolianın meydan suladığı bir məmləkətdə dövlət, müvafiq olaraq dövlətçiliyi hakimiyyətdən qorumaq lazımdı, - müxalifətdən yox. Bu qədər sadə!

Günahsız insanların şər-şəbədəylə həbs edilməsi, söz və ifadə, eləcə də digər fundamental insan azadlıqlarının sərt məhdudiyətlərlə üzleşdiyi ölkədə dövlətə qarşı radikal müxaliflik edən hakimiyyətdir, - müxalifət yox.

Bu qədər bəsit!

Vətənə ANA deyib, Ona ayağı sürüşkən qadın kimi baxan, vara-dövlətə, sərvətə görə təməlinin quluna çevrilməsi və yaxşı ya düz yaşamaq arasında dişi-dırnağı ilə yaxşıdan yapışmış... iribuzlu hakimiyyət məmurlarıdır, - cındırından cin hürkən müxalifət fəalları yox!

Bu qədər aydın!

Yeri gəlmişkən, ilk baxışda ritorik görünən bu vacib suala cavab verilməlidir: DÜZ yaşamaq, yaxud YAXŞI yaşamaq? Az qala Hamletin məşhur sualı qədər aktual olan bu dilemma çoxlarını düşündürür və düşündürməlidir də. Birinci - əzab-əziyyət, mərhumiyyətlər, ikinci isə, - əsasən, yaltaqlıq, şərefsizlik və nadürüstlük tələb edir!..

Bu qədər aydın!

Azərbaycan həqiqətən ana-loqu olmayan məmləkətdir...

Burada bacaranlar iş görür, bacarmayanlar idarə edir, idarə edə bilməyənlər isə...hökmlənirlik edir!

Təəssüf doğuran bu alabəzək sıralamanı yaradan zətlər hakimiyyət təmsilçiləridir, - müxalifət üzvləri yox!

Həzrat, bu, ikinin üstünə iki gələndə dörd elədiyi qədər aşkar və danılmaz fakt deyilmi?..

Şanlı hakimiyyət yetkililəri kimi, kimlərsə, (cəm halında isə, küllü demokratik düşərgəni), ittiham edərək göyə mismar vurmaq şəkərindən əl çəkməməlidirmi?!

Məhz bu halda, xəyallarında cənnət yaratmaq istəyən xalqın ürcah olduğu cəhənnəmdən qurtulmaq şansı yaranar!..

P.S. Və bu deyilənlər, bunca sadə, bu qədər bəsit və bu boyda aydın olduğu üçün, həm yaman gülməli, həm də çox ağlmalı...

Çünki tragikomediya deyilən zədin buyuzunu-filanı olmur!

Şəhid anası rəsmi qurumlardan şikayətçidir

“Bu günə kimi dövlət tərəfindən heç bir yardım almamışam”

İbrahimov İqbal Atabala oğlu 25 may 1971-ci ildə Qobustan rayonunun Dərəkənd kəndində doğulmuşdur. Orta məktəbi kənd məktəbində oxumuşdur. 1989-91-ci illərdə keçmiş sovet ordusunda xidmət etmişdir. 1993-cü ildə könüllü cəbhəyə yollanmışdır. Çatın lakin gərillə döyülməmişdir. İqbal 12 yanvar 1994-cü ildə Ağdam rayonunda döyülmüş şəhid olmuşdur.

ŞƏHİDLƏRÖLMƏZ

Qobustan rayonu, Dərəkənd kənd sakini, şəhid anası İbrahimova Səriyyə Sövkət qızı tərəfindən “Hürriyyət” qəzetinin redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şəhid anası acınacaqlı vəziyyətdə yaşadığını və bu günə kimi dövlət tərəfindən ona heç vaxt yardım olunmadığını bildirir:

“Mən, İbrahimova Səriyyə Sövkət qızı, bir şəhid anası kimi sizdən problemimi işıqlandırmağınızı xahiş edirəm.

3 ildir nəvəmə bildirlər ki, evinizi tikəcəyik, amma heç bir iş görmürlər. Yaşadığım ev acınacaqlı vəziyyətdədir. Nəvəmlə birgə yaşayırıram. Nəvəm də Aprel döyüşlərinin və 2-ci Qarabağ döyüşlərinin iştirakçısı olub.

Oğlum İbrahimov İqbal 1994-cü ildə Ağdamın Sənli kəndində şəhid olub.

Evimizin ucma səbəbi istismar vaxtının keçməsidir. Ev 1961-ci ildə tikilib. Qobustan rayonunda kimin adamı varsa, onlara növbə-

siz ev verilir. Əsl ehtiyacı olanlar qalıb qıraqda, kimin imkanı var, onlara ev verilib. Rəsmi qurumlar bu dediklərimi araşdırsalar, həqiqəti görürlər. Xəstə adamam, rahat yaşamaq mənim də haqqımdır. Həyətimdə olan böyük gövdəli ağacları kəsib gediblər ki, gəlib ev tikəcəklər. Gələn, maraqlanan yoxdur”.

Məsələ ilə bağlı Qobustan Rayon İcra Hakimiyyəti ilə əlaqə saxlamağa çalışsaq da, zənglərimiz cavabsız qaldı.

Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Qarşı tərəfin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Evləri dağılan sakinlər çadırda yaşamağa məcbur edilir

“İcra Hakimiyyətindən bizə deyirlər ki, hara şikayət etsəniz də, xeyri yoxdur”

Daşkəsən rayonu, Məmməd Əsədov küçəsi, ev 5-də yaşayan Məmmədova Zenfira Fəxrəddin qızı və Məmmədova Vüsalə Qabil qızı tərəfindən “Hürriyyət” qəzetinin redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçilər iddia edirlər ki, İcra Hakimiyyəti tərəfindən onlara qarşı haqsızlıq edilir:

“Biz, Məmmədova Zenfira Fəxrəddin qızı və Məmmədova Vüsalə Qabil qızı, yazaraq sizdən xahiş edirik ki, problemimizi işıqlandırarsınız. Kasıb ailəyik, 10 aydır evimiz təbii fəlakət nəticəsində uçaraq, yarasız hala düşmüşdür. Fövqəladə Hallar Nazirliyi bizi çadırda çıxardı. 4 ay çox əziyyəti günlər keçirdik.

Müraciətlərimizdən sonra İcra Hakimiyyəti bizə kirayə pulları ödənilmədi və kirayə

evə çıxdıq. Evimizə Gəncə şəhərindən icra nümayəndələri gəlib baxış keçirdilər. Onlar saxta sənədləri qüvvəyə mindirib, evin köhnəliyini, istismar vaxtının keçdiyini yazıblar. Gedib bu quruma müraciət edirik, deyirlər ki, bizlik deyil, İcra Hakimiyyətindən necə tapşı-

rıblar, elə də yazmışıq.

Bir neçə ailə olaraq, evsiz qalmışıq. Kirayə pulunu da bu aydan dayandırdılar. Bizə deyirlər ki, gedin çadırda qalın.

Bu qədər haqsızlıq olar? Dərdimizi deməyə yer yoxdur. İcra Hakimiyyətindən bizə deyirlər ki, hara şikayət etsəniz də, xeyri yoxdur. Həqiqətən də üz tutduğumuz saytlardan şikayətlərimiz silinir. Bu qədər başımıza oyun açılır. Səlahiyyətli qurumlardan xahiş edirik ki, bizə kömək edin”.

Məsələ ilə bağlı Daşkəsən Rayon İcra Hakimiyyəti ilə əlaqə saxlamağa çalışsaq da, zənglərimiz cavabsız qaldı.

Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Yazıda adları qeyd olunan qurumların mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

İrannın İsrailə hücumunun

Bugünlərdə, daha dəqiq desək, aprelin 13-də İran dronlarla İsrail ərazisinə çoxsaylı zərbə endirib. Bu barədə İranın BMT-dəki nümayəndəliyinin yaydığı məlumatda deyilir ki, BMT-nin özünümüdafiə nizamnaməsinin 51-ci maddəsinə uyğun olaraq həyata keçirilən hərbi əməliyyat sionist rejimin İranın Dəməşqdəki diplomatik binalarına hücumuna cavab idi. Məlumatda həmçinin, məsələnin yekunlaşdığı bildirilsə də, "İsrail rejimi növbəti səhvə yol verərsə, İranın reaksiyası daha sərt olacaq", - deyə əlavə olunub.

ABŞ-ın nüfuzlu "Nyu-York Tayms" nəşri isə rəsmi şəxslərə istinadla bildirib ki, İsrail bazar günü səhər tezdən İrana hücum etmək qərarına gəlib, lakin bu plan baş nazir Benyamin Netanyahu ilə ABŞ prezidenti Co Bayden arasında telefon danışığından sonra ləğv edilib. Belə ki, Bayden İsrailə ehtiyatlı davranmağı və İranın hava hücumlarından uçuş müdafiə olunduqdan sonra Yaxın Şərqdə gərginliyin qarşısını almağı tövsiyə edib. ABŞ prezidenti eyni zamanda, İsrailin İrana cavab hücumunu dəstəkləməyəcəyini də bəyan edib. "Nyu York Tayms"ın iddiasına görə, Tehran genişmiqyaslı müharibə istəmir, amma İran və ya İsrailin artıq kölgədən çıxan münaqişəni qızışdırmağa qərar verib-vernəməyəcəyi belli deyil: "İran vəd etdiyi kimi İsrailə hücum etdikdən sonra daha geniş müharibədən qaçmaq istəyəcək, rəsmilər və analitiklər qeyd edirlər ki, iranlılar mülki əhali arasında itkilərin qarşısını almaq üçün yalnız hərbi obyektləri hədəfə alıblar və hücumlarını əvvəlcədən elan ediblər". İran Beynəlxalq Böhran Qrupunun direktoru Əli Vaezi isə deyib ki, İran hökuməti Dəməşqə zərbənin strateji bir dönüş nöqtəsi olduğu qənaətinə gəlib: "İrannın illərdir İsrailə apardığı kölgə müharibəsi indi ABŞ-ın da daxil ola biləcəyi çox real və zərərli münaqişəyə çevrilmək təhlükəsi yaradır".

"İsrailə qarşı hücum daxili auditoriyaya hesablanmış addım idi və İran rejimi bununla "üzünün" qorunmasını təmin etdi"

Beləliklə, prosesləri təhlil etdikdə aydın şəkildə görünür ki, İranın İsrailə qarşı hücumu daxili auditoriyaya hesablanmış addım idi. Mövzuya məhz bu kontekstdən yanaşan Milli Cəbhə Partiyasının sədr mü-

Mehmed Əsədullazadə: "İsrail-İran hərbi qarşılıqlı prezident seçkiləri öncəsi ABŞ-a, o cümlədən hakimiyyətinin zəifləyəcəyindən ehtiyat edən Tehrana sərf etmir"

vini, politoloq Mehmed Əsədullazadə "Hürriyyət"ə bildirib ki, İran bu hücumu həyata keçirməklə daxildə "üzünün" qorunmasını təmin etdi: "İrannın İsrailə qarşı PUA və ballistik raketlərlə hücumu heç bir nəticə vermədi. Kiçik bir nəticə olaraq Livandan "Hizbullah" Qolan təpələrində İsrailin hərbi mövqelərini vurmaları oldu. Bu-

Beləliklə, prosesləri təhlil etdikdə aydın şəkildə görünür ki, İranın İsrailə qarşı hücumu daxili auditoriyaya hesablanmış addım idi. Mövzuya məhz bu kontekstdən yanaşan Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavini, politoloq Mehmed Əsədullazadə "Hürriyyət"ə bildirib ki, İran bu hücumu həyata keçirməklə daxildə "üzünün" qorunmasını təmin etdi: "İrannın İsrailə qarşı PUA və ballistik raketlərlə hücumu heç bir nəticə vermədi..."

nunla da Tehran İsrailə hücumu dayandırdığını elan etdi. Hesab edirəm ki, İran bu hücumu həyata keçirməklə daxildə "üzünün" qorunmasını təmin etdi. İsrailə qarşı bu hücum Tehran üçün daxili bir mesaj idi. Ona görə də İsrail bu hücumu qarşı İrana əks-hücumu keçmədi. Təbii ki, Vaşinqton İsrailin cavab tədbirlərinə icazə vermədi. Çünki bu, regionda ABŞ-ın iştirakı ilə yeni müharibəyə gətirib çıxara bilərdi".

Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavininin sözlərinə görə, ABŞ-da keçiriləcək prezident seçkiləri öncəsi İranla müharibə Baydenin reytinginə mənfi təsir edə bilərdi: "Çünki ABŞ vətəndaşları İranla müharibənin əleyhinədir. İraq və Əfqanıstan müharibəsindən çıxarılan nəticə ABŞ vətəndaşlarının Yaxın Şərqdə növbəti müharibə əleyhinə çıxmasına əsas səbəblərdən biridir. ABŞ hər iki müharibədə öz geosiyasi mövqelərini zəiflədib və Əfqanıstanda uzun illər müharibə apardığı Talibana hakimiyyəti

Elxan Şahinoğlu: "ABŞ-ın Netanyahuya təzyiqi artıb, lakin onu durdurmaq asan olmayacaq"

verib çıxıb. Əslində, İran rejimi də müharibədə maraqlı deyil. Çünki Qərblə müharibə İran rejiminin zəifləməsinə və növbəti mərhələdə hakimiyyətinin sonuna gətirə bilər. Düşünürəm ki, Vaşinqton və Tehran arasında qapalı danışıqlar nəticəsində İsrail-İran hərbi qarşılıqlı baş vermədi. Suriyada tərəflər arasında qapalı görüşlər geniş eskalasiyanın qarşısını aldı".

Natiq Cəfərli: "Bu tamaşada hamı öz rolunu gözəl oynadı, hər bir siyasi aktyor - İran, İsrail və ABŞ karlı çıxdı"

xalq aləmdə daşları yerindən oynadıb, Rusiya-Ukrayna müharibəsi arxa plana keçib. Elxan Şahinoğlu da hesab edir ki, İranın İsrailə raket zərbələri endirməsi Tehranın imicini xilas etmək üçün idi: "Çünki günlər keçir, İsrailə cavab verilmirdi, bu da beynəlxalq aləmdə İranın zəifliyi görüntüsünü gücləndirirdi. İran İsrail ərazisinə yüzlərlə raket tuşlamasına baxmayaraq, İsrailə zərər böyük deyil, raketlərin əksəriyyəti havada neytrallaşdırılıb. Əgər İsrail raket zərbələrinə cavab verməsə, Tehran işini bitmiş hesab edəcək. Ancaq İsrail cəmi bir raketlə İranın konsulluq binasını dağıtmış, İran İslam Keşikçilərinin generallarını öldürmüşdü. İranın raket zərbələri nəticəsində

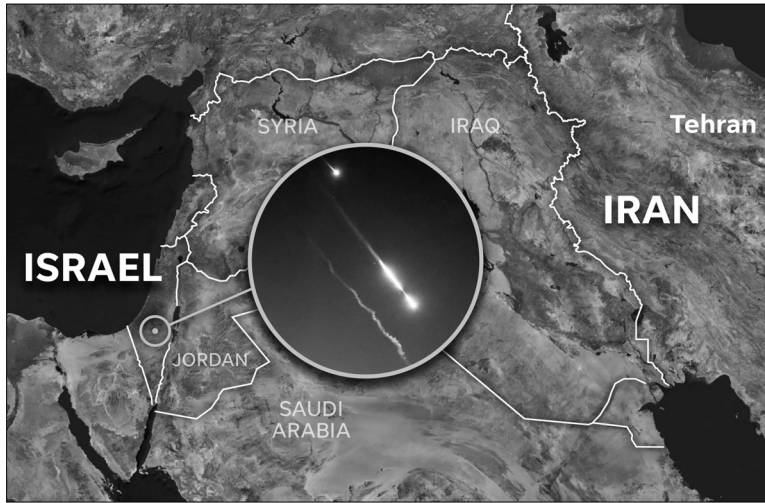

Fuad Qəhrəmanlı: "İran üçün bu əməliyyat İsrailə zərər vurmaq, gerçək qisas almaq üçün deyil, daha çox ondan gözlənilən cavabı verdiyini göstərərək özünün dövlət prestijini qurtarmaq üçün lazım idi"

Tehran məsələnin bitməsinə istəyir, ancaq bunu Tel-Əviv istəyirmə, belli deyil. Birinci variant odur ki, Benyamin Netanyahu da Tehran kimi məsələni bitmiş hesab edəcək və İranla müharibəyə girişməyəcək. ABŞ prezidenti Cozef Baydenin də istəyi budur. İkinci variant isə odur ki, Netanyahu İranı yenə hansısa formada vurmağa çalışacaq. Bu isə genişmiqyaslı müharibənin başlamasına və Avrasiya bölgəsinin müharibəyə cəlb edilməsi demək olacaq. Tel-Əvivin Qəzza problemini həll etmədən İranla müharibəyə başlaması İsrailin maraqlarına cavab vermir. İki cəbhədə savaşmaq çətin olacaq. Məntiqlik Tel-Əviv İran məsələsini sonraya saxlamalıdır".

"İsrailə ciddi nəticəsi olmayan raket zərbələri İranın əməlinin dilindən zəif olduğunu göstərdi"

Politoloqun fikrincə, İran-İsrail gərginliyini diqqətlə izləyən iki tərəf də var: "Bunun biri Rusiya, digəri İrandan maliyyələşən və silahlanan Hizbullah, Həmas, husilər kimi qruplardır. İran-İsrail gərginliyi Kremlin işinə yararır. Birincisi, Qərbin diqqəti istər-istəməz Rusiya-Ukrayna müharibəsindən yayınır. İkincisi, Rusiya İranla strateji tərəfdaş olsa da, Tehranın Suriyada möhkəmlənərək Bəşər Əsəd rejimi üzərindən nəzarət etməsinə istəyir. Çünki bu halda Əsəd rejiminin Moskvadan asılılığı azalır. İranın vəd etdiyinin əksinə olaraq İsrailə ciddi nəticəsi olmayan raket zərbələri Hizbullah, Həmas və husilərə rəhbərlik edənləri də düşündürəcək. Onlar da

"İsrailin İranın konsulluq binasına raket atışı və Tehranın gözlənilən reaksiyası Rusiya-Ukrayna müharibəsi arxa plana keçib"

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu isə bu qənaətdədir ki, İsrailin İranın konsulluq binasına raket atışı və Tehranın gözlənilən reaksiyası beynəlxalq

isə İsraildə ölənlər yoxdur. Yeni, İranın cavabı adekvat olmadı, gücü bu qədərdir. Bu bir növ Amerikanın iranlı general Qasım Süleymanini öldürməsinə bənzəyir. İran intiqam vədi vermiş, ABŞ-ın İraqdakı boş hərbi bazasına bir neçə raket tuşlamışdı. Bununla da məsələ bitmişdi. Hadisələrin iki istiqamətdən biri üzrə inkişafı mümkündür və bu istiqamətləri İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahu müəyyənləşdirəcək.

pərdəarxası məqamları...

İrənin əməlinin dilindən zəif olduğunu gördülər".

"Müharibə alovlanarsa, Vaşinqton İsrail başda olmaqla bölgədəki digər müttəfiqlərinə hərbi dəstək vermək məcburiyyətində qalacaq ki, bu da prezident seçkisinə hazırlaşan Bayden üçün xoşagəlməz ssenaridir"

Tehranın telefon diplomatiyasına başladığını vurğulayan Elxan Şahinoğlunun sözlərinə görə, İrənin xarici işlər naziri Hüseyn Əmir Abdullahian müxtəlif dövlətlərdəki həmkarlarına zəng edərək "bizdən bu qədər" deyərək İsrailə növbəti hücum planlaşdırmadıklarını bildirib: "Eyni zamanda, ABŞ dövlət katibi Entoni Blinken də okeanın o tayından zənglər edərək digər həmkarlarıyla Yaxın Şərqdəki son vəziyyəti, o cümlədən İrən-İsrail qarşdurmasını müzakirə edirlər. İrən və ABŞ düşmən olsalar da, bu iki ölkənin hazırda ortaq istəyi var: İsrail İrana zərbə endirməsin. İrən bunu ona görə istəmir ki, bu müharibədə qalib çıxacağına əmin deyil. ABŞ isə İsrailin İrana zərbə endirməsini ona görə istəmir ki, müharibənin alovu ətrafa yayılacaq və Vaşinqton başda İsrail olmaqla bölgədəki digər müttəfiqlərinə hərbi dəstək vermək məcburiyyətində qalacaq ki, prezident seçkisinə hazırlaşan Ağ Ev sahibi Cozef Bayden üçün bu xoşagəlməz ssenaridir. Bu səbəbdən Vaşinqtonun İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahuya təzyiği artıb. Ancaq mühafizəkar siyasətçi olan Netanyahu durdurmaq asan olmayacaq. Əks halda Netanyahu İrənin Suriyadakı konsulluğuna hücum əmri verməzdi. Deməli, Netanyahu bundan sonrasını da planlaşdırıb".

"Tamaşa dünya birjalrı qapalı olan zaman baş verdi ki, neft və digər məhsullarda ciddi qiymət artımı olmasın"

Respublikaçı Alternativ Partiyasının (REAL) icra katibi, politoloq Natiq Cəfəri isə qeyd edib ki, hamı öz rolunu gözəl oynadı, hər bir siyasi aktyor, yeni İrən, İsrail və ABŞ karlı çıxdı: "Bu yaxşıdır, əsas odur ki, böyük müharibə olmasın. Belə ki, İrən qabağından yemədi, cavab verdi, imicini qorudu. Özü də əvvəlcədən hara, nə qədər, hansı model PUA və raketlərlə "zərbə" endirəcəyini elan etməklə bu addımı atdı.

Bölgədəki "proksiləri" də, işin içində olduğunu, onların sözlünə baxdığını göstərdi və elan etdi ki, bununla da onlar daha heç bir addım atmayacaqlar. İsrail isə Qəzzada etdiklərinə görə itirməkdə olan beynəlxalq dəstəyini bərpa etdi, atdığı addımlara legitimlik qazandırdı, daxildə dəstəyi azalan indiki hökumət, atılan 99% PUA və raketləri "məhv" edərək daxilədə nüfuzunu "təmir" etdi".

ABŞ-a gəlincə, REAL-ən icra katibi bildirib ki, Vaşinqton İrən və İsrail arasında yaxşı moderatorluq edib, hələ də dünyada əsas rejissor olduğunu göstərdi: "Hətta tamaşanın zamanı da razılaşdırılmışdı. Şənbədən bazara keçən gecə, yəni, dünya birjalrı qapalı olan zaman baş verdi ki, neft və digər məhsullarda ciddi qiymət artımı olmasın. Bir daha deyim ki, bunun tamaşa olması yaxşıdır, deməli hələ dünyada diplomatiya ölməyib".

"Bu, açıq-aşkar öncədən razılaşdırılmış bir əməliyyatın yola verilməsinə bənzəyən davranış kimi görünürdü"

Siyasi şərhçi Fuad Qəhrəmanlı isə bu qənaətdədir ki, İrənin uzaqmənziilli raketlərdən istifadə etməməsinin səbəbi hücumun miqyasını mümkün qədər kiçik göstərməyə və bununla da cavab zərbəsi olmasına çalışmaqdır: "İrən rəhbərliyi yaxşı bilir ki, bu dronların hamısı hədəfə çatmamış vurulacaq, onlardan heç biri "dəmir qalxanı" keçmək imkanında deyil. Yəqin ki, dini lider Xamenei çıxıb deyəcək ki, biz İsraili cəzalandırdıq, gücümüzü zionistlərə göstərdik. Ya bu buraxdıqları dronlar İsraildə hara dəydi, nə zərər verdi mə-

Siyasi şərhçi Fuad Qəhrəmanlı isə bu qənaətdədir ki, İrənin uzaqmənziilli raketlərdən istifadə etməməsinin səbəbi hücumun miqyasını mümkün qədər kiçik göstərməyə və bununla da cavab zərbəsi olmasına çalışmaqdır: "İrən rəhbərliyi yaxşı bilir ki, bu dronların hamısı hədəfə çatmamış vurulacaq, onlardan heç biri "dəmir qalxanı" keçmək imkanında deyil. Yəqin ki, dini lider Xamenei çıxıb deyəcək ki, biz İsraili cəzalandırdıq, gücümüzü zionistlərə göstərdik..."

sələsinin üstündən sükutla keçəcəklər, ya da öncədən bu məqsədlə çəkilməmiş animasiya filmini nümayişi etdirib İsrailin necə alovlar içində yandığını İrən cəmiyyətinə nümayiş etdirib Qasım Süleymani olayında olduğu kimi cəmiyyəti manipulyasiya edəcəklər".

Hücumun nəticəsinə gəlincə, Fuad Qəhrəmanlı qeyd edib ki, İrən üçün bu əməliyyat İsrailə zərər vurmaq, gerçək qisas almaq üçün deyil, daha çox ondan gözlənilən cavabı verdiyini göstərərək özünün dövlət prestijini qurtarmaq üçün lazımdır: "İrənin İsrailə qarşı həyata keçirdiyi hava hücumu əvvəlcədən təxmin etdiyimiz kimi uğursuzluqla nəticələndi. Bu hücum əsasən "Şahed 136" dronları və bir neçə uzaqmənziilli raket vasitəsilə həyata keçirildi. Paralel olaraq eyni vaxtda Livanın cənubundan Hizbullah da yüzlərlə raketlə İrən hücumuna dəstək verdi. Ancaq İrən dronlarının böyük əksəriyyəti İsrailə çatmamış İordaniya səmasında zərərsizləşdirildi. Hizbullahın atdığı raketlərin də demək olar ki, hamısı "dəmir qalxan" tərəfindən məhv edildi. Yalnız bir ballistik "Xeybər" raketinin İsrail ərazisinə düşdüyü bildirilir. İrən dronları hələ İsrailə çatmamış bu ölkənin BMT-dəki nümayəndəsi bəyanat verərək İrənin əməliyyatı dərhal dayandırdığını bəyan etdi. Buradan da gö-

ründü ki, İrən üçün bu əməliyyat İsrailə zərər vurmaq, gerçək qisas almaq üçün deyil, daha çox ondan gözlənilən cavabı verdiyini göstərərək özünün dövlət prestijini qurtarmaq üçün lazımdır. Yoxsa, etdiyini hücumun nəticəsinə bilmədən necə hərbi əməliyyatı bitmiş saymaq olar? Bu İrən təcrübəsində ilk dəfə deyil. Xatırladaq ki, Tramp da bir müsahibəsində demişdi ki, İrən ondan xahiş etmişdi ki, ABŞ o zaman İraqdakı bir bazasını boşaltsın və Tehran onun həndəvərinə bir-iki raket atıb Qasım Süleymanın qisasını aldığı ilə bağlı bir görüntü yaratsın. İsrailin reaksiyasından da göründü ki, bu dəfə də bənzər ssenari olması ehtimalı çox yüksək idi. Onsuz da məlumatlar var idi ki, ABŞ öncədən hər iki tərəfə kontrollu davranmaq, müharibəyə yol açacaq irimiqyaslı əməliyyatlara əl atmaq barədə sərt xəbərdarlıq edib. Diqqət edin, İrənin hücum başladığını duyurmasından sonra İsrail savaşı kabinetini dərhal topladı və bundan sonra kabinet üzvləri oturub saatlar içində yol gələn İrən dronlarını gözləməklə məşğul idilər. Halbuki, İsrailin savaşı strategiyası düşməne qabaqlayıcı, önleyici zərbə doktrinində əsaslanır. Təsvür edin, Netanyahu kimi qırğı, heç bir qayda tanımayan və İrənə hədəfə gətirmək üçün bəhanə gəzən bir adam nəinki qabaqlayıcı hücum təşəbbüsü

ilə çıxış etmir, Tehrana preventiv zərbələr endirmir, oturub gözləyir ki, dronlar nə zaman gəlib İsrailə yetişəcək. Bu, açıq-aşkar öncədən razılaşdırılmış bir əməliyyatın yola verilməsinə bənzəyən davranış kimi görünürdü".

"Məzlumların qanı üzərindən öz dövlət prestijini qorumağa çalışan və razılaşdırılmış döyüş səhnələşdirən İrən bundan sonra durub hələ bir islam təəssübkeşliyindən danısacaq, avam kütlələri manipulyasiya edəcək"

Siyasi şərhçi bildirib ki, İsrail "müharibə kabinetini" cavab zərbəsi ilə bağlı Netanyahuya qərar qəbul etmək səlahiyyəti verərək, BMT Təhlükəsizlik Şurasının İrənə qınamaq üçün toplantısını çağırmaq təşəbbüsü ilə çıxış edib: "Bu iş prosesin bundan sonra daha çox diplomatik çərçivədə davam edəcəyini göstərir. Əgər İsrail daxilində ictimai rəy basqısı olarsa İsrailin də məhdud sayda raketlə İrən ərazisinə zərbə endirməsi ehtimalı istisna edilmir. Ancaq zaman keçdikcə bu ehtimal da azalır. Digər bir nüans da budur ki, İrən niyyəti əgər İsrailə zərbə vurmaq, qisas almaq idisə, o zaman dronlar İsrailə çatmamış niyə Tehrandə tələm-tələsik əməliyyatın bitdiyi barədə bəyanat verildi? Buraxılan raket və dronların zərər vurduğu bilmədən əməliyyatı bitirmək, ortada hər hansı qisas məqsədinin olmadığını, daha çox təbliğat üçün görüntü yaratmaq olduğu təəssüratı yaratmırmı? Ehtimal ki, bu dəfə də regionda yeni bir müharibə çıxmasında maraqlı olmayan ABŞ son günlər İsrailə sərtləşən münasibətini yumşaltmaq qarşılığında Netanyahu İrənin heç bir zərər vurmayacaq hücumunu sakit qarşılamaya razı sala bilib. İsrailin bu məsələdə itirəcəyi bir şey yoxdur, əksinə, Fələstində törətdiklərindən sonra İrən hücum təhlükəsi görüntüsü fonunda bu münasibətin dəyişməsi gerçəkəndə də Təl-Əviv üçün bu oyundan uduşla çıxmaq deməkdir. Bu təkcə ABŞ-la bağlı deyil, çox güman ki, İsrail İrən hücumu qarşısında bu cür reaksiyasız görünməklə, bütövlükdə Qərbi ictimai rəyində öz əleyhinə olan münasibəti də xeyli dərəcədə öz xeyrinə dəyişə biləcəyinə ümid edir. İrən isə öz maraqlarına görə İsrailə bu uduşu qazandırmaqla ona Fələstin məsələsində yeni bir kartblanş vermiş oldu. Məzlumların qanı üzərindən öz dövlət prestijini qorumağa çalışan və razılaşdırılmış döyüş səhnələşdirən İrən bundan sonra durub hələ bir islam təəssübkeşliyindən danısacaq, avam kütlələri manipulyasiya edəcək".

Vazeh BƏHRAMOĞLU

İmişli sakini də rəsmi şəxslərdən şikayətçidir

"Maşınıyla sürət həddini aşaraq, atamın ölümünə səbəb olan şəxs cəzasız qalıb"

İmişli rayonu, Rəsullu kənd sakini Məmmədov Elməddin Nəcəf oğlu tərəfindən Hurriyyet.az saytının redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi iddia edir ki, atasını maşınla vurub qaçan şəxs cəzasız qalıb:

"Mən, Məmmədov Elməddin Nəcəf oğlu, yazaraq bildirim ki, 14.08.2023-cü il də İmişli rayonu, Rəsullu kənd sakini Əliyev Babək Firqət oğlu idarə etdiyi VAZ 2107 markalı maşınıyla sürət həddini aşaraq, atam Məmmədov Nəcəf Soltan oğlunu vurmuşdur. Həkimlərin tibbi yardımlarına baxmayaraq, atam Məmmədov Nəcəf Soltan oğlu dünyasını dəyişmişdir. Məsələ ilə bağlı dəfələrlə İmişli rayon Polis şöbəsinin rəisi Azər Tağıyevə və İmişli rayon prokuroru Valeh Səmədova müraciət edib, Əliyev Babək Firqət oğlundan şikayətçi olsam da, bu günə qədər heç bir tədbir görülməyib. Onu da qeyd edim ki, ortada heç bir barışıq ərizəsi də yoxdur. Prezident Administrasiyasına da müraciət ünvanlamışam, lakin heç bir cavab yoxdur.

Daxili İşlər Nazirliyinin İstintaq və təhqiqat idarəsinin rəis müavini Emin Məmmədov 28.12.2023-cü ildə məktubu-muza cavab göndərmiş ki, istintaq davam edir. 02.03.2024-cü ildə isə məktub göndərmiş ki, 14 dekabr 2023-cü ildə işə xitam verilmişdir. Barışıq ərizəsi olmadan işə necə xitam verilə bilər?! Sürət həddini aşaraq qəza törədən və ölümə səbəb olan bir adam hələ də azadlıqda gəzir..."

Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Qarşı tərəfin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Qarabağ qazisi icra başıçısından narazılıq edir

Zahid Qəhrəmanov: "Başçıdan xahiş etdim ki, mənim ailəm üçün də torpaq sahəsi ayrılınsin..."

Ağcəbədi rayonu, Təzəkənd kənd sakini Qəhrəmanov Zahid Məhərrəm oğlu tərəfindən Hurriyyet.az saytının redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi iddia edir ki, Bələdiyyə sədri torpaqları icarəyə verir:

"Mən, Qəhrəmanov Zahid Məhərrəm oğlu, yazaraq sizdən xahiş edirəm ki, problemimi işıqlandırınız. Məlumat üçün qeyd edim ki, özüm hərbiçiyəm, Vətən müharibəsinin hər ikisində də iştirak etmişəm. Hal-hazırda da xidmət edirəm. Ailəmə torpaq sahəsi ayrılması üçün dəfələrlə icra başıçısının qəbulunda olmuşam, amma şikayətimə cavab verilməyib. "Sizdən artıq dərəcədə xahiş edirəm ki, mənə və ailəmə 1 hektar torpaq sahəsi verəsiniz", - deyə icra başıçısına müraciət etdim. İcra başıçısı isə məni Bələdiyyə sədri Elçin Məmmədova yönləndirdi. "Kəndin müharibə iştirakçılarına torpağı o, paylayır", - dedi. Elçin Məmmədov isə mənim torpaq sahələrimi mülki şəxslərə icarəyə verib. Mənə də hər il deyir ki, bu il verəcəm. Xahiş edirəm ki, mənim ailəm üçün də torpaq sahəsi ayrılınsin.

Bələdiyyə sədrinin burada maddi marağı olmasa, torpaqları mülki şəxslərə yox, hərbiçilərə, qazilərə verərdi".

Qeyd edək ki, Ağcəbədi rayonu, Təzəkənd Bələdiyyəsi ilə əlaqə saxlamağa çalışsaq da, mümkün olmadı.

Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Qarşı tərəfin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Ev almaq üçün 13 500 manat verdi, dələduzluqla üzlaşdı

Tərtər sakini pulunu geri istədiyi üçün ölümlə hədələndiyini iddia edir

Tərtər rayonu, Bəyimstrov kənd sakini Kərimova Ziba Məhəmməd qızı tərəfindən "Hurriyyət" qəzetinin redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi iddia edir ki, məhkəmənin təsdiqi ilə ona borclu olan şəxslər tərəfindən ölümlə təhdid edilir:

"Mən, Kərimova Ziba Məhəmməd qızı, yazaraq bildirmək istəyirəm ki, həyatım təhlükədədir. Belə ki, mənə borclu olan şəxslərdən pulumu istədiyim üçün ölümlə hədələnilirəm.

Həsənov Mayıs Fərhad oğlu mənə zəng edib evlərimi satmaq istədiyini bildirdi. Mən ona "pulum yoxdur, ala bilmərəm", - dedim. Sonradan zəng vurub bildirdi ki, atam bu evi sizə satmağımı məsləhət bilib. Razılışmışam ki, gəl gedək, evin sənədlərini həll edək. Yoldaşım, mən və başqa bir xanım Tərtər rayonunda yerləşən notariusda getdik. Orda dedilər ki, notarius bizdən çox pul alacaq, gələn mənə sizə sənədləri verim, atamın ilindən sonra qalan işləri həll edirik. Biz də razılışmışam. Pulun yarısını verdim, qalanını da il mərisimindən sonra - sənədlər həll olunanda verəcəkdiniz. Hətta evin bir otağını boşaldıb indidən bizə verəcəyini dedi. 1-2 saatdan sonra aldandığımı düşünərək narahat oldum, ona zəng vurub pulumu istədim. Dedi ki, mən

Gəncədəyəm, narahat olma, gələn məsələni həll edirik. Elə həmin gündən də yoxa çıxdı.

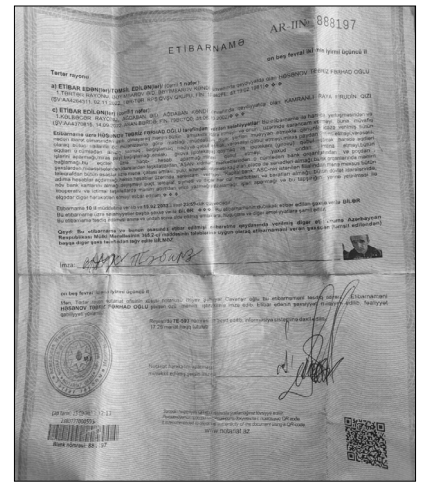
Bir müddət sonra zəng vurub bildirdi ki, qəzaya düşmüşəm, mənə təcili 3 min manat pul ver. Dedim ki, evin sənədlərini həll edək, verim.

Üstündən 1 il keçdi, qardaşı Həsənov Təbriz mənə zəng vurdu ki qalan pulu ver, evi sənə verim. Yəni inandım, gedib bankdan 5 min manat pul götürüb ona verdim ki, evi mənə satınlar. Notariusda aydın oldu ki, evə sənəd çıxarmaq üçün pulu yoxdur. Təbriz mənə 10 illik etibarname verdi. Bir neçə ay keçdi, yenə evi vermədilər.

Tərtər Polis şöbəsinə müraciət etdim. Ordan məhkəməyə yönləndirdilər. 1 il keçəndən sonra məhkəmə qərar verdi ki, 9500 manat Həsənov Mayısdan, 4 min manat isə Təbrizdən alınaraq mənə verilsin. Sən demə, bu iki vicdansız adam məhkəmə gedə-gedə

evi başqa bir şəxsə satıblar.

İndi pulumu bu adamlardan ala bilmirəm, məni təhdid edirlər ki, biz türmədə yatmışıq, başına oyun açarıq, o pulları unut. Mənə yazdıqları bütün mesajlar, səsli durur. Xahiş edirəm, məcburi köçkün və əlil ailəsi kimi problemimizin həllində bizə kömək edəsiniz. Qabuyun işləyib, 400 manat pul alıram. Mənim o qədər pulumu aldadıb əlimdən alıblar".

Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Yazıda adları qeyd olunan şəxslərin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

"Qardaşımı öldürən şəxs cəzasız qalıb"

Naxçıvan sakini rəsmi qurumlardan şikayətçidir

Naxçıvan şəhəri, Sədərək rayonu, Dəmirçi kənd sakini Quliyev Ramiz Bədir oğlu tərəfindən Hurriyyet.az saytının redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi iddia edir ki, qardaşını öldürən şəxs azadlıqda gəzir:

"Mən, Quliyev Ramiz Bədir oğlu, yazaraq bildirim ki, 06.10.2023-cü ildə, axşam saat 11 radələrində qardaşım Quliyev Tofik Bədir oğlu Dəmirçi kənd mərkəzində yerləşən mağazaya gedərkən arxadan yüksək sürətlə QAZ 31-10 markalı maşın vuraraq, ona ağır xəsarət yetirmişdir. Qəzani törədən şəxs Maxe Yusifli Yusuf Nəcəb oğlu hadisədən sonra qardaşıma heç bir kömək etməmişdir. Onu 40 metr məsafə boyunca maşının üstündə apararaq, avtoxulqanlıq etmişdir. Nəticədə qardaşım kəllə-beyin travması almışdır.

Hadisə yerinə gələn kənd sakinləri təcili yardım çağırıblar. Təcili yardımla qardaşımı Naxçıvan şəhər Mərkəzi Xəstəxanasına çatdırılıb. 6 gün reanimasiya şöbəsində ağır vəziyyətdə saxlanılmışdır. Həkimlərin söylərinə baxmayaraq, oktyabr ayının 12-də vəfat etmişdir. Bu hadisədən sonra bi-

zəmlə heç kəs maraqlanmayıb. 8-9 gün sonra atamla biz Sədərək rayon Polis şöbəsinə getdik və yazılı şəkildə şikayət etdik. Sədərək rayon Polis şöbəsinin təhqiqatçı, leytenant Ələsgər Məhərrəmov bizdən izahat götürdü. 2 aydan artıq araşdırma sürdü. Atam Quliyev Bədir İsmayıl oğlu hər dəfə Polis şöbəsinə gedəndə "2 günə hər şey yolunda olacaq" deyilirdi. Yeni Məhərrəmov Ələsgər Hidayət oğlu atamı aldadıb yola salırdı.

2-3 ay sonra işi Hərbi Prokurorluq təhvil aldı. İstintaq aparıb, hərbi məhkəməyə verdilər. Məhkəmə isə hələ ürekaçən bir qərar verməyib. Cinayətkar hal-hazırda öz evində, azadlıqda yaşayır. Fakt olaraq avtoxulqanlıq edərək cinayət törətmiş şəxsə cəza verilmir, azadlıqda gəzir. Hansı səbə-

bə və yaxud da kimə görə bu hadisənin üstünü bağlamağa çalışırlar?!

Məhkəmə zamanı bəlli oldu ki, leytenant Məhərrəmov Ələsgər Hidayət oğlu yalançı şahidlər tutaraq, işin ədalətli getməsinə mane olur. Buna səbəb də aralarında olan qohumluq münasibətidir. Deməli, işi necə qurublarsa Naxçıvan Muxtar Respublikası Vəkil kollegiyasının sədri Həsənov Vüsal Hidayət oğlu kabinetində şəxsən mənə 500 manat pul alaraq, vəkillik edəcəyinə söz vermişdir. Lakin məhkəmə günü məhkəmədə iştirak etmədi. Məhkəmə bitəndən sonra bildirdi ki, mən Türkiyədəyəm. Məhkəməni aparan hakim Orucaliyev Abil Elmar oğlu, katib isə Elyar Toğrul Mahmud oğludur.

Ortada ölüm işi var, səlahiyyətli qurumlardan xahiş edirəm ki, cinayətkar öz cəzasını alsın. Mən kimisə maşınla elə vurub öldürsəm, mənə ağır cəza verilsin. Bəs onun mənəndən fərqi nədir?! Xahiş edirəm, nəzərə alın".

Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Yazıda adları qeyd olunan şəxslərin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Cəmiyyətimiz üçün önəmli, Cəhəmiyyəti olan bir sıra sahələrdəki fəlakətli vəziyyətlərin səbəblərini soraqlayaraq, bu vəziyyətdən israrla çıxış yollarını arayan İ.Sabirqızının bu fədakar fəaliyyətini ancaq təqdir edib, alqışlamaq olar.

(Əvvəli ötən sayımızda)

Ölkədə ortaya çıxan problemlərdən biri də cəmiyyətimizdə sürətlə artan dələduzluq hallarıdır. Bu barədə İ.Sabirqızının "Hürriyyət" qəzetinin 20 və 27 fevral 2024-cü il sayında tanınmış, təcrübəli hüquqşünas, vəkil Əsəbəl Mustafayevdən və "Hürriyyət" in 05.03.2024-cü il sayında tanınmış hüquqşünas Əlibaba Rzayevdən aldığı müsahibələrdən bəhs edən "Azərbaycanda dələduzluq halları sürətlə artır" və "Azərbaycanda dələduzluq halları niyə artır" başlıqlı yazılarında bu prosesi tətikləyən, sürətləndirən səbəblərin müəyyən edilməsinə cəhd edilir. Deyəcəyim fikrin mahiyyətinin oxucuya aydın olması üçün Ə.Mustafayevin müsahibəsindən bəzi parçaları qeyd edim. O deyir: - "Biz də praktikada görürük ki, o ödənişdən sonra da (milyonlarla pul mənimseyənlər - Ş.Q.), külli miqdarda pulları qalır ki, azadlığa çıxıb xərcəyə bilirlər. Burada neyləmək olar? Yenə deyirəm, bütün dünyada yayılıb ki, əgər dəymiş zərər tam ödənilirsə, o insan azad oluna bilər. Çox nadir hallarda digər ölkələrin təcrübəsində görürük ki, məhkəmə öz qərarında göstərir ki, bu adam heç vaxt cəzanın tam çəkilməsindən azad ola bilməz. Yeni bu, hətta hökmdə yazılır. Bu halda həmin adam nə qədər xərc çəkərsə də, qurtula bilmir. Çünki, qanun hesab edir ki, adam cəmiyyət üçün çox təhlükəlidir, ona təyin olunmuş cəzanın hamısını çəkməlidir, bu cəzanı çəkməyə, imkanlarından istifadə edərək vaxtından əvvəl çıxsa, onda o, yeni cinayətlər törədə bilər. Ona görə məhkəmə belə qərar verir.

Bizdə isə bu praktika yoxdur, məhkəmə göstərsin ki, bu adam zərər ödəyib, amma buna baxmayaraq cəza müddətini tam çəkməlidir. Əslində bu olsa, çox yaxşı olardı. Çünki, gördüyümüz kimi dələduzlar, oğrular, vəzifəsindən sui-istifadə edən korrupsionerlər, misal üçün gözümüzün qabağında olan keçmiş icra başçıları, keçmiş MTN-in keçmiş işçiləri, nazir müavinləri hamısı azadlıqdadır. Çünki onların pulları çox olub, imkanları böyükdür, məhkəmə onlara 12-14 il iş verir, sonra yavaş-yavaş müddəti aşağı salıb, getirib 3-4 ilə çıxarırlar. Sonra da vaxtından əvvəl azad edir, deyir ki, qalan cəzasını şərti çəkəcək.

Şahidi də oluruq ki, bir çox korrupsionerlərin, dələduzların əmlakı özünə qaytarıldı. Halbuki, onlar cinayət yolu ilə qazanılmışdı. Mən hesab edirəm ki, məhkəmə praktikası çox yumşaqdır. Yeni, imkan yaradırlar ki, dələduzlar, büdcədən külli miqdarda pul yemiş insanlar azadlığa çıxsın. Bunu sərbəstləşdirmək lazımdır".

Müsahibənin bu kiçik parçasından belə görünür ki, hətta təcrübəli hüquqşünaslar belə, qanunsuzluqların, cinayətlərin qarşısının alınması üçün verdikləri təkliflərdə

Problemlərin kökü harda gizlənidir?

hətta kütləvi surətdə törədilmiş əməllərin yaranmasının əsas, baza səbəblərinə varmayaraq, qanunsuzluq və cinayətin ancaq adı gözlə görünən səbəblərinə əsasən mühakimə yürüdürlər. Həm də çox zaman onların aradan qaldırılması üçün başqa ölkələrin praktikasından misal çəkərək, onların üsul və vasitələrinin ölkədə tətbiq edilməsini düzgün hesab edirlər.

Birincisi, dünyada elə bir ölkə mövcud olmayıb və mövcud deyil ki, orada baş verən ictimai hadisələr həmin ölkənin iqtisadi-ictimai quruluşunun məzmun və mahiyyətindən qaynaqlansın. Bütün ölkələrdə də istər iqtisadi-ictimai quruluşun məzmun və formalarında, iqtisadi-ictimai inkişaf, ictimai şüur səviyyəsində və s. müəyyən dərəcədə fərqlər mövcuddur. Xüsusilə, iqtisadi-ictimai quruluşu mahiyyət etibarilə fərqli olan ölkələrdə istifadə, tətbiq edilən üsul, mexanizmin digərində tətbiq edilməsi ya mümkün deyil, ya da gözlənilən səmərəni verə bilməz. Çox sadə bir misal çəkək. Müxtəlif markalı minik maşınlarının ayrı-ayrı hissələrinin başqa markalı maşınlarla işlədilməsi mümkün deyil, ən yaxşı halda özünün doğma markasındakı səmərəni verə bilmədiyi kimi, müxtəlif iqtisadi-ictimai quruluşlara malik olan ölkələrin iqtisadi, inzibati, hüquqi və s. sistemlərindəki prosesləri, tənzimləməyə hesablanmış üsul və vasitələrin neinki eyni quruluşu malik olmayan ölkələrdə, hətta mahiyyət etibarilə eyni olub, məzmun və ya forma etibarilə fərqlənən ölkələrdə tətbiqi ya mümkün olmur, ya da gözlənilən səmərəni vermir. Ə.Mustafayevin dediyi praktikanın bizdə olmamasının əsas səbəbi budur.

Digər konkret səbəblərə gəldikdə, ilk növbədə isə hakimin hökmdə "cinayətkar heç vaxt cəzanın tam çəkilməsindən azad ola bilməz", yazması və hakimin hər hansı hökmini heç bir yuxarı instansiya məhkəməsinin, yaxud ölkə başçısının ləğv etməsi zərərçəkənə qarşı edilən cinayət əməlidir. Belə ki, nə hakim, nə əvfi fərmanı

orqanları başçıları olmayıb, təbii olaraq funksiyalarının çərçivəsindən asılı olmaqla, bu üç dövlət orqanının məmurları arasında dövlət piramidasında yuxarıdan aşağı bölüşdürülmə bilmədiyindən qanunun aliliyi təmin edilmiş olar. Ancaq bu halda hakim ancaq "qanunun hesab etdiyini" hökmə yazmağa məcbur olar. Hətta hakimiyyətin üç dövlət orqanı arasında bölüşdürülməsi belə, məhkəmə hakimiyyətinin icrası zamanı hakimiyyət (alilik) hakimdə olduğundan, qanunun tələblərinə, məzmununa tam riayət etmək onun iradəsindən asılı olur. Kapitalist ölkələrdə dövlət hakimiyyətinin üç dövlət orqanı arasında bölünməsi ilə yanaşı, müxtəlif imkanlı siyasi qüvvələrin, müəyyən çərçi-

rək, ümumilikdə qanunun tətbiqinin, ilk növbədə isə cinayət əməlinin tövsüf edilməsi və cəza növü, müddətinin seçilməsini hakimin iradəsinin ümidinə buraxmasıdır. Digər bir cəhət isə bütün qanunların dəqiq icra mexanizmi olmadan, dekorativ şəkildə qəbul edilərək, icra mexanizminin Nazirlər Kabineti, nazirliklər, baş idarələrə həvalə edilməsidir. Hansı ki, icra hakimiyyətinin heç bir qanunvericilik funksiyası olmalıdır. Nəticədə qanunverici orqanın qəbul etdiyi qanunlar icra orqanları tərəfindən nəticə etibarilə qismən və ya tamamilə öz təyinatının əksinə yönəldilir ki, bu da dövlət başçısının fərmanı, sərəncamı, Nazirlər Kabinetinin və ayrı-ayrı nazirlərin qərarları, göstərişləri, eləcə də onların və baş idarələrin təlimatları vasitəsilə həyata keçirir. Bütün bunlara hüquqi cəhətdən imkan verən amil isə konstitusiyada HAKİMİY- YƏTİN, yeni vətəndaşların ölkənin idarə edilməsi üçün zəruri olan iqtisadi-ictimai hüquqlarının baş məmurun, ölkənin icra orqanının başçısının şəxsi mülkiyyətinə, sahibliyinə verilməsidir.

Təcrübəli və tanınmış hüquqşünas Əlibaba Rzayev də müsahib-

İnkişaf etmiş ölkələrin təhsil programındakı fənnlərin məzmunu da ölkədə tədris edilən eyni fənnlərin məzmunu ilə kəskin fərqlənir. Məhz bu səbəbdən xarici ölkələrdə ali məktəblərə hazırlıq kursları, hətta ayrı-ayrı fənnlər üzrə təlim keçən fərdi müəllimlərin sayı günbəgün artmaqdadır. Bu da yuxarı sinif şagirdlərini məcburi seçim qarşısında qoyub, məktəbdən yayınmağa vadar edir. Yuxarı sinif şagirdlərinin xaricdə təhsilə can atmasının əsas səbəbi də ali məktəblərdə təhsilin orta məktəbdəkindən də fəlakətli vəziyyətdə olması, ali məktəbi bitirdikdən sonra belə qarşılaşacağı kəskin işsizlik probleminin mövcud olmasıdır.

imzalayan şəxs zərərçəkmişin həyatının, sağlamlığının, malının sahibi deyil. Bu halların mövcudluğu, həmin ölkədə quldarlıq quruluşunun mövcudluğunu birbaşa sübut edən amildir.

Ə.Mustafayev sonra nazir müavinləri, MTN işçiləri, icra başçıları kimi iri çaplı cinayətkarlara 12-14 illik cəza müddəti təyin edib, bu müddəti yavaş-yavaş 3-4 ilə endirərək, daha sonra şərti cəza ilə əvəz edib, hətta cinayət yolu ilə əldə edilmiş mülklərə əvvəlki sahiblərinin çox hissəsi əlindən alınsa da, milyonlarla manat dəyərində olan hissəsinin ona qaytarıldığını bildirir. Həm də bu sahədə məhkəmə praktikasının yumşaq olduğunu qeyd edir və bu halların aradan qaldırılması üçün məhkəmələrin müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsini zəruri sayır.

Hətta ölkə konstitusiyasında və bütövlükdə qanunvericilikdə hakimiyyətin qanunverici, məhkəmə və icra orqanları arasında real bölgüsü olduğu halda belə aşağı məhkəmənin hökmünü ancaq yuxarı məhkəmələr ləğv edə bilər. Yeni məhkəmə proseslərinin tənzimlənməsi tam olaraq ölkədə Ali Məhkəmənin hakimiyyətindədir. İcra hakimiyyətinin başçısı (prezident və s. adlandırılmasından asılı olmayaraq) məhkəmə hakimiyyətinə heç bir təsir və müdaxilə etmək imkanı olmadığı halda, hakimin yazdığı hökmdəki bu şərt reallaşdırıla bilər. Bu da o halda ola bilər ki, hakimiyyət qanunvericilik, məhkəmə, icra orqanlarının başçıları arasında bölüşdürülmədən, bütövlükdə QANUNA verilmiş olsun. Yeni ancaq bu halda alilik qanunverici, məhkəmə, icra

vədə cilovlanmış, lakin müəyyən dərəcədə sərbəstliyi olan kütləvi informasiya vasitələrinin olduğu rəqabət şəraitində dövlət orqanları məmurları bizim məmurlar kimi açıq-aşkar, irili-xırdalı genişmiqyaslı cinayətlər törətməkdən çəkinmələri də, pərdə arxasında, xüsusi gizli şəraitdə onların da yetərincə irili-xırdalı cinayətlər törətməsi haqqında məlumatlar az deyil.

Hakimlərin qanunların tələbinə tam uyğun hökm, qərar qəbul etməsinin əsas şərtlərindən biri də hər hansı bir əməlin düzgün qiymətləndirilməsi və ədalətli cəza təyin edilməsini təmin etmək üçün ilk olaraq qanunların məzmunlarının reallıqda baş verə biləcək ən müxtəlif epizodları məzmun, forma, çərçivəsi üzrə dəqiq qruplaşdırılmasıdır.

Bizim qanunvericilikdəki konkret qanunlarda ən böyük iki çatışmazlıqdan biri qanunların konkret epizodları ümumi halda ifadə ed-

bəsində deyir: - "Qanunlarda boşluq yoxdur, qanunlar əslində kifayət qədər məsələləri tənzimləyir. Dələduzluq cinayətlərinin artmasının səbəblərindən biri insanların buna ehtiyacdən getməsidir. Yeni, onlar ehtiyacdən cinayətləri törətməli olurlar. Daha doğrusu, təhrikədi amillərdən biri insanların maddi ehtiyaclarının olmasıdır".

Ə.Rzayev də qanunların məzmununu qanunvericiliyin bu günkü bərhad vəziyyətinə uyğun olaraq qanaətbəxş saysa da, ölkədəki dələduzluq cinayətlərinin sürətlə çoxalmasının əsas səbəbini sadə əhalinin maddi durumunun ağırlığında görür. O, ümumiyyətlə bunda haqlı olsa da, bu vəziyyəti yaradan səbəbin, iriçaplı dövlət məmurlarının böyük və genişmiqyaslı cinayətləri olduğunu demir.

(Ardı var)

Şapur QASİMİ

“Uzaq galacaya yönəlmiş dövrüm”

Hörmətli oxucu! Sizə bəstəkar, professor Aydın K.Azimin musiqişünas-alim Leyla Abdullayevaya verdiyi “Ü.Hacıbəyli mövzusunda dair: Aydın K.Azim. Səsli düşüncələr” adlı müsahibəsini təqdim edirik. Müsahibə 2003-cü ildə “Şərq” jurnalında (№ 1) dərc olunmuşdur.

L.A. Şərq - Qərb problemi: bir zamanlar müsəlman Şərqində ilk operanın yaradılması iki bir-birinə zidd mədəniyyətin qarşılıqlı əlaqəsi yolunda atılan ilk addım oldu. Çağdaş dövr bu yolda hansı imkanları açır? Rutinə çevrilənlər nələrdir?

A.A. Fikrimcə, Şərq - Qərb qarşıdurması ya birinciye, ya da ikinciye bağlı olanlar üçün mövcuddur. Musiqinin özündə isə uyumsuzluq yoxdur, çünki hər iki qol bir ağacın gövdəsindən yaranmışdır; musiqinin inkişaf qanunları bütün mədəniyyətlər üçün (çin və ya alman olsun) universaldır. Bir digər məsələ var ki, o da qeyd etmə üsullarındakı fərqlərdir. Şərq ortodoks təfəkkürü insan hafizəsi kimi qeyd üsulu ilə əlaqəlidir, ki bu vasitə ilə musiqi ideyaları nəsilədən nəslə ötürülür. Avropada digər ifadə forması, yeni yazının meydana gəlməsi musiqinin özündə köklü dəyişikliklər əmələ gətirdi (məsələn, şaquli düşüncəyə meyillilik), önəmli isə müəlliflik institutu yaradıldı. Beləliklə, “xalq” musiqisinin müəlliflərinin isimləri keçmişdə qaldı. Məsələ budur ki, kağızda hər şey həkk oluna bilir, hafizə isə ən gözəlini seçir. Dövrümüzdə yeni vasitə - kompüter yarandı, bu da ideyaların gerçəkləşməsi yönündə özünəməxsus dövrümüzdür deyə bilərik. Beləliklə, mədəniyyətləri bir-birindən ayıran sərhədlər yox olur, yerinə qarşıda olan və hələ dərk edilməyən yeni mövhumlar əmələ gəlir.

Ümumiyyətlə, Qərb və Şərq fərqli düşüncəyə sahib olsa da, zaman-zaman bir-birindən yararlanmışdır: Avropanın qədim kilsə ilahiləri onlardan öncə mövcud olmuş şərq musiqisinin məziyyətlərini mənimsəmişdir; eyni zamanda biz barokko bəstəkarlarının hansı musiqini dinləyib tədqiq etdiklərini bilmirik. İstənilən halda Vivaldinin “İlin fəsillərində” violinin makamsal tərzdə ifa etməsini, Haydn, Mozart və Beethovenin yaradıcılığında alla turca nümunələrini

və digərlerini yada sala bilərik.

O ki qaldı Üzeyir Hacıbəyliyə, demək olar, o, dünyada ilk dəfə iki musiqi ənənəsindən yararlanaraq bir şəkildə şüurlu körpü yaratmış oldu. “Leyli və Məcnun” yazılı və şifahi ənənələrin orqanik uzlaşması deyil, bəs nədir!? Bu mənada bu olayı uzaq gələcəyə yönəlmiş dövrüm adlandırmaq olar.

L.A. Bu gün intellektual təbəqə mədəni maariflənməni öz toplumsal missiyası kimi qavramır.

Üzeyir Hacıbəylinin bütün fəaliyyəti maariflənmənin sosial kontekstindən ayrılmazdır: ilk opera da, aktual sosial mövzulara yönəlmiş musiqili komediyaları da, gənc respublikada peşəkar musiqi institutları təşkil etmək uğrunda böyük səyləri də sonucda buna hədəflənmişdi. Millətin özünü dərk etmək yoluna çıxdığı günümüzdə maariflənmə ideyası nə dərəcədə aktualdır, bir əsr öncəki dövr ilə bənzərlikləri və fərqləri nədədir?

A.A. Maarifləndirmə - hər şeydən öncə insanların biliklərə, məsələn, sadə azərbaycanlı üçün avropa simfoniyası kimi yad musiqi dilinin öyrənilməsinə doğru can atacağı şəraiti yaratmaqdır. Bir zamanlar, ötən

ger milli intonasiyanı müasir bəstəkarlıq kontekstinə məharətlə yerləşdirməyi düşünən bir oriyentalist ola bilməz. Öz ənənəni sadəcə duymaqla iş bitmir, onu var edən ciddi qanunları bilmək lazımdır, məsələn, İ.S.Baxın protestant xoralının qanunlarını bilməsi kimi. Bu məqsədə çatmaq üçün isə öncə Azərbaycan musiqi elmini inkişaf etdirmək lazımdır. Ü.Hacıbəylinin nəzəri risalələri günümüzdə qədər öyrənilməmiş qalmış, onun “Xalq musiqisinin əsasları”nda nəzərdə tutduğu ideyaları deşifrə edilməmişdir. Azərbaycan bəstəkarlarının qarşısında ciddi kontrapunkt (qədim üslub) və ya harmoniya dərslərinə analogi olaraq makam, aşıq musiqisi, Quran-i Kerimi tilavət dərsləri olmadığı halda biz hansı maarifləndirmədən danışa bilərik!

Bədii ideyalar çoxluğu Üzeyir bəyin yaradıcılığına xasdır və ənənəni dərinəndə dərk etməsində gizlənir. Ənənəyə əsaslanmadan isə musiqi sənəti inkişaf edə bilməz. Azərbaycan bəstəkari bu və ya digər milli intonasiyanı müasir bəstəkarlıq kontekstinə məharətlə yerləşdirməyi düşünən bir oriyentalist ola bilməz. Öz ənənəni sadəcə duymaqla iş bitmir, onu var edən ciddi qanunları bilmək lazımdır, məsələn, İ.S.Baxın protestant xoralının qanunlarını bilməsi kimi. Bu məqsədə çatmaq üçün isə öncə Azərbaycan musiqi elmini inkişaf etdirmək lazımdır.

əsrə konsert salonlarında geniş kütlələrə Beethovenin, Çaykovskinin və b. musiqisi haqqında söz açan mühazirələr keçirilirdi. Bu gün həmin formalara ehtiyac varmı? Əminəm ki, yox. Çünki bu və ya digər sənətin inkişafı üçün sosial sifariş, yeni cəmiyyətin tələbi olmalıdır, ki zamanında Ü.Hacıbəyli bunu çox yaxşı anlayırdı. Onun sənəti həqiqətən demokratik idi, yeni o, cəmiyyətin qarşısında duran mühüm problemləri hiss edir və onların çözüm yollarını öz musiqili komediyalarında sərgiləyərək ortaya maraqlı səhnə formaları çıxarırdı. Maarifləndirmənin saf və sağlam halını görür!

Bədii ideyalar çoxluğu Üzeyir bəyin yaradıcılığına xasdır və ənənəni dərinəndə dərk etməsində gizlənir. Ənənəyə əsaslanmadan isə musiqi sənəti inkişaf edə bilməz. Azərbaycan bəstəkari bu və ya di-

L.A. Üzeyir bəylə ünsiyyət insanların dünyaya baxışını dəyişirdi. Onun şəxsiyyətinə müasir mənada liderlik xasdır. Bu cəhət, həmçinin bəstəkari bu və ya digər qərarlarının gerçəkləşən nəticələrini öngörmək və peşəkarları önəmli sosial fəaliyyətlər ətrafında cəmləşdirmə bacarıqlarına da aiddir. Hələ bu cür aktiv mövqenin o dövrün reallıqları ilə əlaqəli olduğunu yada salmağa ehtiyac varmı? Yeni lazımlı strategiyaları ideoloji xəttə “oturtmaq” lazım idi ki, dövlət dəstəyi təmin edilsin. Bütün bunlar müəyyən cəsarət tələb edirdi. Bəs bu günün musiqi peşəkarlarını hansı hədəflər cəmləşdirməyə vadar edər, və bu istiqamətdə hansı konkret addımlar atıla bilər?

A.A. Çoxları liderliyi şəxsi düşüncələri sırmaq kimi anla-

yır. Bəli, Üzeyir Hacıbəyli özünün sadıq olduğu ideyalarının arxasında durmağı və onları həyata keçirməyi bacarırdı. Amma o, amalının zəruriliyini necə isbat edirdi? İnsanları inandırır, ehtiraslandırır, fəqət bununla belə fərdlərin cəhdlərini boğmurdu. Bax bu, liderin əsas xüsusiyyətlərindən biridir - ümumi bir məqsəd ətrafında insanları birləşdirmək, parlaq, qeyri-adi insanlara inanaq onları yollarını açmaq. Yaradıcı hədəflərini çox zaman paylaşmadığı Q.Qarayevi, C.Hacıyevi necə yönləndirdiyini yadıma sala. Bu əməlin nə gözəl nəticələr verdiyi açıqça görünür, deyilmi? Nədən? Ona görə ki, onun üçün əsas meyar loyallıq və s. deyil, insanın istedadı, yaradıcı potensialı idi. Ümumiyyətlə, Üzeyir bəyin ən cəsarətli ideyaları sanki oynayaq, camaatımızın ən geniş qismini bir insanın belə diqqətini çəkmədən prosesə daxil etmək kimi heyretəmiz bacarığı vardı. Məsələn, onun uğurlu təbliğati nəticəsində artıq 60-cı illərin əvvəlində, demək olar ki, hər Azərbaycan ailəsində (ən azı şəhərlərdə) fortepiano var idi, və avropa alətində çalmağı öyrənmək o dövrlərdə övladın tərbiyəsinin önəmli parçası, həm də cəmiyyətdə layiqli yer tutmağı üçün ilk addımlardan biri sayılırdı. Aydın ki, o zaman onun istifadə etdiyi güclü sosial amillər vardı; bu gün, yəqin ki, daha çox iqtisadi imkanlara odaqlanmaq gərək, deyə düşünürəm. Əgər peşəkar musiqisinin əməyinə ölkəmizdə tələbat belə yoxdursa, günümüzdə hansı mükəmməl musiqinin təbliğatından söz gedə bilər?

Nəhayət hər kəs anlamalıdır ki, tək bizdə deyil, bütün dünyada musiqi mədəniyyətinin yeni dövrü başlayıb, ona təəllüq global qərarlar, dünya sənət inkişafı prosesinə qoşulmaq tələb olunur. Bu isə yalnız geniş əlaqələr ilə bir tərəfdən, digər tərəfdən zəngin və güclü ölkədə mümkündür.

Tərcümə etdi: Leyla Həmid Əhməd Xan

Qadın məxluqu doğulan gündən lirik macəralar da onunla həyata gəlir, sona qədər müşayətçi olur. Bu, təbii ki, Adəmlə Həvva-dan başlayır. Və hər iki tərəf öz "tayını" axtarır. Qadının cinsi enerjisi ("libido"su) kişinin eyni adlı enerjisindən və əksinə, kişinin qadın enerjisindən qidalanmağa cəhd edir. Belə ki, qadın xüsusilə, ərə getmək barədə məxsusi düşünür, yeri gələndə tərəddüd keçirir, amma özünə inamı ilə pıçıldayır ki, ərimə və uşaqlarıma qulluq göstərməyə hazırım, bir şərtlə: ərimin dominantlığının üstünlüyünü qəbul etmək istəməzdim, uşaqlarım mənə oxşasınlar, deməli, mən ərimin niğahlı qadını olsam da onun köləsi deyiləm, bu, məni özümü dərk edəndən düşündürür. Görünür, ailə tərbiyəsində bu hissi qazanmışam, hərçənd, anam mənim bu fikrimlə heç vaxt razılaşmamışdır, barışmaq istəməmişdir. Aramızda mübahisələrimiz baş verirdi.

Tərəflərdən kimin düzgün mövqedə olmasına münasibət bildirməyə tələsmirəm...

Qadına münasibətdə kişilər çox "hövsələsiz"dilər, - desəm yanlışdır. Onlar xoşlayırlar xanımların hissiyyatı ilə əylənsinlər, sevgi macəralarını yaşasınlar. Tarixi faktora qayıtmalı olsaq: ingilis şairi Corc Bayron, rus tənqidçisi A.N.Gertsen öz ögey bacıları ilə yaxınlıq etmişlər. C.Bayronun bacısı Avqustanın şairdən bir qızı doğmuş, A.Gertsen isə bacısı ilə nigaha qoşulmuşdur. Dahi rus şairi A.Puşkin qadınların ucubatından dəfələrlə rəqiblərini duele çağırırmışdır, Dantesin atəşilə qətlin qurbanı olmuşdur. Başqa bir rus dramaturqu və diplomatı A.S.Qriboyedov İranda qulluqda ikən Fətəli şahın hərməxanasının başçısı, erməni əsilli xacə Yaqub Mirzənin fitnəsinə uyaraq səfərlərin binasında saraydan qaçmış hərməx qızlara sığınacaq verdiyi üçün doğranmışdır.

Rus yazıçısı F.M.Dostoyevski qumarbazlıqla müntəzəm məşğul olmuş, cavan qızlarla, qadınlarla eşqbazlıq etmişdir. Digər rus ədəbi İvan Turgenev həmkarından geri qalmamışdır,

məgər azmıdır? Belə dul qadınlar ikinci həyata qayıtmalıdır. Xatırlayıram: əri qəzaya uğramış cavan qadın bir qızı üstə qalmışdı, onu namusla böyüdüdü, özü də çalışırdı. Bir gün ona elçi gəldi, əvvəlcə razılıq vermədi, dedi ki, rəhmətlik ərimin yadigarını böyüdüürəm. Bu sözlərdən beş-altı il keçmişdi. Yenidən bu cavan qadına bir dul kişi evlənmək istədi. Xanım mənə yaxınlaşdı (bir şöbədə işləyirdik), məsləhət almaq məqsədilə. Mən dedim ki, əgər kişini tanıyırsansa, ona inanırsansa, bunda heç bir qəbahət yoxdur, sən hələ cavansan, qızın böyüyəcək, ailə quracaq, təklenəcəksən, tənhalasacaqsan. Sənə illər sevinc gətirməyəcək, yaşın da öz işini görəcəkdir...

Ərə getmək istəyi

qadın məşuqələrinin qarşısında məsumcasına əylmişdir. Və etiraf etmişdir ki, icazə verin sizin ayaqlarınızı ehtirasla öpüm. Məşhur yazıçılardan F.Dostoyevski, A.Çexov, E.Hemənequey, F.Kafka, A.Duma və b. daha çox incəsənət ruhlu qadınları sevmişlər. Ümumiyyətlə, incəsənət ruhlu, bədiyyat sevdalı xanımlardan yaxınlığı xoşlanmışlar. Tam bürüzə verməsələr də, məktublaşmışlar.

Qadınlar da yazıçılarla, şairlərlə oturub - durmağa daha çox meyl göstərmişlər, görünür, belə kişilərin emosional ovqatları, obrazlarının cazibədarlığı, güclü və qüvvətli sağlamlıqları qadınların üreyinə yatmışdır. Dövründə XX əsrdə Lev Tolstoyun Anna Kareninasını oxuyub duyan rus qadınları az olmamışlar! Teatrda, bu ələmdə çalışmış aktrisalar elə həmkarları ilə evlənilər, çox keçmir ayrılırlar, amma "boş" dururlar, əvəz çıxmaq iddiası ilə elə həmin teatrın başqa aktyoru ilə nigaha qoşulmuşlar. Vaxtilə bizim teatr ələmində belə hallar baş vermişdir: Rus teatrında da belə vəziyyət yaranmışdır.

İncəsənətlə, peşəkar məşğul olan aktrisalar birinci ərindən ayrıldıqdan sonra, məsələn məşhurlardan Elizabet Teylor, Tatyana Doronina, Nonna Mordiyukova belə bir taleyi yaşamışlar. Ərə getmək istəyi, xüsusilə, evdə "qarıyan" qızların, yaxud qadınların ümidləri ürəkəçən olmur, analarını kədərləndirirlər, gözlərini qapıdan çəkmirlər, elçi həsrəti yuxularına ayaq açır! Düşünürlər ki, gözəl, qamətli qızlarını nə üçün

sevən oğlan olmasın? Axı, onların qızları sevgili qadın, sağlam uşaq anası olmağa qadirdir. Əlbəttə, ərə getmək istəyi çox təbii həsrətdir, "cütələr" qoşalaşanda, cinsi istək reallaşanda harmoniya yaranır, dünyaya uşaq doğulur, dünya boş qalmır. Kənardan baxanda bir qızın evdə "qarıması" hər şey deyil, o, ana olanda nəsil artır, şaxələnilir. Tədqiqatçı - publisist Telman Orucov haqlıdır müqə-

Daranıb ortadan ayrılan hürük-ləri sinəsində çapalayır. Dalğın və dəyirmi gözləri sadələvhlüklə yollara baxır, sanki kiminsə gelişini gözleyir. Evdə "qarıyan" qızın duruşunda aydın duyğu hökm sürür, üzündə mübhəm iztirabdan incə ifadə cilvələnir. Uzaqda, yolun kənarında bir oğlan qıza sönük ümidlə baxır, köks ötürür: görəsən o, nə barədə düşünür?

Ərindən ayrılan: əri qəzada

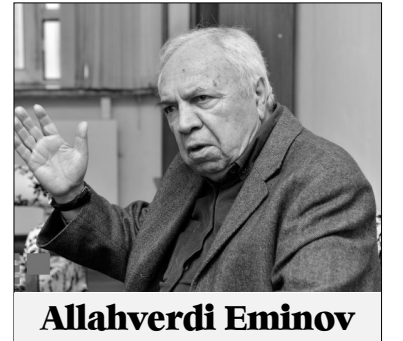
Əlbəttə, ərə getmək istəyi çox təbii həsrətdir, "cütələr" qoşalaşanda, cinsi istək reallaşanda harmoniya yaranır, dünyaya uşaq doğulur, dünya boş qalmır. Kənardan baxanda bir qızın evdə "qarıması" hər şey deyil, o, ana olanda nəsil artır, şaxələnilir. Tədqiqatçı - publisist Telman Orucov haqlıdır müqayisəsində və yazır ki, böyük, hündür, çətiri hamını heyran edən bar ağacı nə üçün meyvə gətirməsin. Axı, iri gövdəli bu ağac çox gur çiçəkləmişdir, ağac başa düşmürdü, çiçək heç də meyvə demək deyil, o, mayalanmalıdır, çiçək meyvə rüşeymə çevrilməlidir, daha sonra isə yetişməlidir...

yisəsində və yazır ki, böyük, hündür, çətiri hamını heyran edən bar ağacı nə üçün meyvə gətirməsin. Axı, iri gövdəli bu ağac çox gur çiçəkləmişdir, ağac başa düşmürdü, çiçək heç də meyvə demək deyil, o, mayalanmalıdır, çiçək meyvə rüşeymə çevrilməlidir, daha sonra isə yetişməlidir.

Evde "qarıyan" qızın çöhrəsində məsum qızartı sezilir. Onun solğunluğu və zərif cizgiləri insana xoş gəlir. Oğlanlar bu qızı şəfqət və rəhmdilli qarşılıqlı məhəbbət kimi qəbul etməli, gəncliyə xas coşğunluqla ona vurulmalıdırlar.

Evde "qarıyan" qızın qəlbindən dərin sızıltılar keçir, dalğa kimi yayılır. Uzunsov çöhrəsi, təmiz alınının qırıqları titrəyir.

həlak olan, şəhid olan və sair səbəblərdən evdə oturan qadına "dul" deyirik. Bu söz elə də yaxşı səslənmir, yaxşı nəzərlə xatırlanmır, "filankəs duldur, kitabı bağlanıb", - deyər irad tutulur. Fikrimcə, belə yanaşma səhvdir, halbuki belə qadınlar bu cür "lənetə" layiq deyillər, onların cavan yaşlarından evdə "qarıması", kişilər tərəfindən unudulması subyektiv yanaşmadır, kişinin özü keçmiş qadınından müxtəlif səbəblərdən ayrılmışsa, dul qadınla təkrar ailə qurmasında nə qəbahət axtarmalıyıq? Hər iki tərəf həyatlarını bərpa etməli, yenidən xoşbəxt yaşamaladırlar, dünyaya övlad gətirməlidirlər. Namusla "ata evinə" qayıdan, yaxud öz evində yaşayan qadınlarımız

Allahverdi Eminov

O, razılaşdı mənimlə və həmin kişiyyə (təxminən qırx yaş vardı) ərə getdi. Rəfiqələrinə razılıq edirdi: xasiyyəti mülayim, peşəsinə sədaqətliyi. Az sonra onların bir oğlanları dünyaya gəldi. Təbrik elədik, ad gününə yığışdıq. Hadisədən bir neçə il keçdi, oğlan birinci sinfə getdi, qızı isə on birincidə oxuyurdu. Qadın özünü xoşbəxt hesab edir və buna layiqdir!

Mən bu qadının həyatını görürdüm, müşahidə aparırdım və təəssüratımı "Aytəkinin taleyi" romanında bölüşdürdüm, əsər çap olundu, oxucular tərəfindən müsbət qarşılandı. Dul qalmış qadının qırx yaş tamam oldu və romanım ilə onu təbrik etdim. Kitabı ona hədiyyə kimi verəndə kövrəldi, göz yaşları nəmənmişdi, astadan pıçıldadı: "Müəllim, - dedi. - Məsləhətin məni ruhlandırdı. Peşiman deyiləm. İkinci həyatımda da xoşbəxtəm".

Qızın, yaxud dul qadının ərə getmək istəyi təbiidir, onlar saf duyğulu, intellektual düşüncəli, işsevən bir şəxslə ailə qurursa, cəmiyyət yalnız qazanar, insanların bir-birinə ünsiyyəti yaranır və şaxələnilir. Yaxşı yaşamaq üçün bunlar kifayət deyilməyi!

Müstəqil Auditorun Hesabatı

“LEYLA MEDICAL CENTER”

Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin Rəhbərliyinə

Rəy

Biz “LEYLA MEDICAL CENTER” MMC-nin (bundan sonra - Qrup) 31 dekabr 2022-ci il tarixinə olan konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan, konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatdan, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatdan və göstərilən tarixdə başa çatan il üçün konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatdan, habelə uçot siyasətinin əhəmiyyətli prinsiplərinin qısa təsviri də daxil olmaqla, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına edilən qeydlərdən ibarət konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini aparmışıq.

Bizim fikrimizcə, “Rəy üçün əsaslar” bölməsində əks etdirilmiş məsələlərin nəticələri istisna olmaqla, əlavə edilmiş konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31.12.2022-ci il tarixinə Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətini, həmçinin həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə nəticələrini və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarına (BMHS) uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlərdə ədalətli şəkildə əks etdirir.

Rəy üçün əsaslar

Biz auditini Beynəlxalq audit standartlarına (BAS) uyğun aparmışıq. Bu standartlar çərçivəsində nəzərdə tutulan məsuliyyətlərimiz əlavə olaraq hesabatımızın “Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti” bölməsində əks olunmuşdur.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Biz Azərbaycan Respublikasındakı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditinə aid olan etik normalar ilə Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının “Etika məcəlləsinin” (IESBA məcəlləsi) tələblərinə uyğun olaraq Qrupdan asılı deyilik və biz digər etik öhdəliklərimizi bu və IESBA məcəlləsinin tələblərinə uyğun yerinə yetirmişik.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və iqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarının tələblərinə uyğun olaraq hazırlanmasına, obyektiv şəkildə təqdim edilməsinə, eləcə də, rəhbərliyin fikrincə, dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmadığı konsolidasiya edilmiş maliyyə he-

sabatlarının hazırlanmasına imkan verən zəruri daxili nəzarət sisteminin təşkilinə görə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını hazırladıqda, rəhbərlik Qrupu ləğv etmək və ya işini dayandıрмаq niyyətində olmadığı, yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, rəhbərlik Qrupun fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fasiləsiz fəaliyyətə aid olan məsələlər haqqında məlumatların açıqlanmasına və mühasibat uçotunun fasiləsiz fəaliyyət prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. İqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında bir tam kimi, saxtakarlıq, dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində, əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kafi əminlik əldə etmək və rəyimizi əks etdirən auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kafi əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin o zamanət vermir ki, əhəmiyyətli təhrif mövcud olduqda, Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq aparılmış audit onu həmişə aşkarlayır. Təhriflər saxtakarlıq, dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində yarana bilər və ayrılıqda yaxud məcmu olaraq, istifadəçilərin belə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri iqtisadi qərarlarına təsir etmə ehtimalı olduğu halda, əhəmiyyətli hesab edilir.

Beynəlxalq Audit Standartları əsasında aparılan audit yoxlaşmasının bir hissəsi kimi biz audit prosesində peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm prinsipi tətbiq edirik. Biz həmçinin:

□ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında saxtalaşdırma və ya səhvlərdən irəli gələn ciddi təhrif risklərini aşkarlayır və təhlil edir, bu risklərə cavab verən audit prosedurları hazırlayır və icra edir və rəyimiz üçün əsas təşkil

edəcək kafi və müvafiq dəlil toplayırıq. Saxtakarlıqdan irəli gələn ciddi təhrifləri aşkarlama riski səhvlərdən qaynaqlanan riskdən daha yüksəkdir, belə ki saxtakarlıq əlbir olma, saxtalaşdırma, məqsədlə buraxma, təhrif və ya daxili nəzarətin yetərsizliyi kimi hallarla əlaqəli olur.

□ Qrupun daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi ilə bağlı rəy bildirmək məqsədi daşımayan, yalnız mövcud şərtlərdə müvafiq olacaq audit prosedurlarının hazırlanması məqsədilə audit üçün əhəmiyyətli olan daxili nəzarət sistemi haqqında məlumat əldə edirik.

□ Tətbiq olunan uçot siyasətinin, uçot təxminlərinin və rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış müvafiq açıqlamaların müvafiqliyini qiymətləndiririk.

□ Rəhbərliyin uçotun davamlılıq prinsipindən istifadəsinin müvafiqliyinə və Qrupun fəaliyyətinin fasiləsizliyi prinsipini davam etdirmə imkanına dair ciddi şübhələr yarada biləcək hadisə və ya şərtlərlə əlaqədar ciddi qeyri-müəyyənliyin olub olmaması ilə bağlı əldə edilmiş dəlillər əsasında yekun rəy bildiririk. Bizim yekun rəyimizdə ciddi qeyri-müəyyənlik mövcuddur deyilsə, auditor hesabatımızda maliyyə hesabatlarında əlaqədar məlumatlara diqqət çəkməyimiz, yaxud da bu cür məlumatlar müvafiq olmazsa, rəyimizi dəyişdirməyimiz tələb olunur. Bizim yekun rəylərimiz auditor hesabatımızın hazırlanma tarixinədək əldə edilmiş audit dəlillərinə əsaslanır. Bununla belə, gələcək hadisə və şərtlər Qrupun işində fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipini poza bilər.

□ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının, o cümlədən açıqlanan məlumatların ümumi təqdimatı, strukturu və məzmunu, həmçinin hesabatların obyektiv təqdimatının əsasını təşkil edən başlıca əqd və hadisələri əks etdirib etdirmədiyini təhlil edirik.

Biz iqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərə digər məsələlər ilə yanaşı auditin planlaşdırılmış həcmi və müddələri, habelə əhəmiyyətli audit sübutları, o cümlədən audit apardığımız zaman daxili nəzarətdə aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlar haqqında məlumat veririk.

31 iyul 2023-cü il

“DELTA AUDIT” MMC-nin direktoru,
Azərbaycan Respublikasının Auditorlar Palatasının üzvü,
Auditor:

Səmədov Elnur Əlirza oğlu

"LEYLA MEDICAL CENTER" MMC

31 dekabr 2022-ci il tarixində bitmiş il üzrə

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

(Azərbaycanın maliyyə ilə ifadə olunmuşdur)

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

AKTİVLƏR	Qeyd	2022	2021
Uzunmüddətli aktivlər			
Torpaq, tikili, avadanlıqlar	5	6 516 021	6 473 336
Qeyri-maddi aktivlər	6	18 216	19 114
Torpaq, tikili, avadanlıqlarla bağlı məsrəflərin kapitalaşması	7	951 838	96 590
Uzunmüddətli maliyyə qoyuluşu	8	-	-
Təxirə salınmış vergi aktivləri	-	-	-
Sair uzunmüddətli aktivlər	9	1 155 247	215 000
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		8 641 321	6 804 041
Qsamüddətli aktivlər			
Ehtiyatlar	10	1 708 796	-
Ticarəti debitor borclar	11	395 713	252 899
Sair qsamüddətli aktivlər	12	699 815	332 500
Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə artıq ödəmələr	12	153 059	-
Pul vəsaitləri və onun ekvivalentləri	13	589 833	1 268 869
Cəmi qsamüddətli aktivlər		3 547 215	1 854 269
Cəmi aktivlər		12 188 536	8 658 310
KAPİTAL VƏ ÖHDƏLİKLƏR			
Kapital			
Ödənilmiş nominal (nizamnamə) kapital	14a	20	20
Kapital ehtiyatları	14b	-	1 656 901
Hesabat dövrünün xalis mənfəəti (zərəri)	14c	318 420	1 346 589
Ötən illərin bölüşdürülməmiş mənfəəti (ödənilməmiş zərəri)	14c	(3 748 529)	(6 717 314)
Qeyri-nəzarət paylarına aid kapital	-	54 061	-
Cəmi kapital		(3 430 089)	(3 713 804)
Öhdəliklər			
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Uzunmüddətli faiz yaranan öhdəliklər	15	15 145	183 784
Uzunmüddətli alınmış borclar	16	-	-
Gələcək dövrün gəlirləri	17	-	-
Uzunmüddətli hesablanmış öhdəliklər və ehtiyatlar	18	-	-
Digər uzunmüddətli öhdəliklər	19	12 056 124	11 073 732
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		12 071 269	11 257 516
Qsamüddətli öhdəliklər			
Ticarəti kreditör borclar	20	2 856 790	609 467
Qsamüddətli faiz xərcləri yaranan öhdəliklər	21	947	1 487
Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər	22	179 623	362 079
Qsamüddətli alınmış borclar	23	-	-
Sair qsamüddətli öhdəliklər	24	509 995	141 564
Cəmi qsamüddətli öhdəliklər		3 547 356	1 114 598
Cəmi öhdəliklər		15 618 625	12 372 114
Cəmi kapital və öhdəliklər		12 188 536	8 658 310

Direktor: Elnur Vahabov Ramizov

Baş mühasib: Rəhimov Həsən

"27" iyul 2023-cü il

7

"LEYLA MEDICAL CENTER" MMC

31 dekabr 2022-ci il tarixində bitmiş il üzrə

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

(Azərbaycanın maliyyə ilə ifadə olunmuşdur)

Konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabat

	Qeyd	2022	2021
Əsas əməliyyat gəliri	25	14 510 718.03	11 479 712.09
Satışın maya dəyəri	25	(2 569 540.77)	(3 252 144.93)
Məcmu mənfəət		11 941 177.26	8 227 567.16
Ümumi və inzibati xərclər	27	(11 046 623.97)	(5 649 390.01)
Faiz, vergi və amortizasiyadan əvvəlki mənfəət		894 553.29	2 578 177.15
Torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə amortizasiya	5	(526 913.03)	(846 307.60)
Qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri	6	(2 023.95)	(2 123.83)
Faiz, vergidən əvvəlki mənfəət (Əməliyyat mənfəəti)		365 616.31	1 729 745.72
Digər qeyri-əməliyyat gəliri və ya (xərci)	26	32 408.30	(46 510.04)
Vergiqoymadan əvvəlki mənfəət (zərər)		398 024.61	1 683 235.68
Vergitutma məqsədli üçün gəlirdən çıxılmayan xərclər	28	-	-
Vergitutma məqsədli üçün mənfəət (zərər)		398 024.61	1 683 235.68
Mənfəət vergisi (20%)	-	(79 604.92)	(336 647.14)
Hesabat dövrünün xalis mənfəəti (zərəri)		318 419.69	1 346 589.54
Hesabat dövrünün xalis mənfəəti (zərəri) aiddir:			
Qrupun səhmdarlarına (payçılara)	-	264 359.00	-
Qeyri-nəzarət paylarına	-	54 060.69	-

Direktor: Elnur Vahabov Ramizov

Baş mühasib: Rəhimov Həsən

"27" iyul 2023-cü il

"LEYLA MEDICAL CENTER" MMC

31 dekabr 2022-ci il tarixində bitmiş il üzrə

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

(Azərbaycanın maliyyə ilə ifadə olunmuşdur)

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

Azərbaycanın Maliyyə / In Azerbaijan Manat	Nizamnamə Kapitalı / Share capital	Kapital ehtiyatları / Reserves	Bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər) / Retained earnings or accumulated loss	Cəmi xalis aktivlər və ya kapital / TOTAL EQUITY or Net Assets
01.01.2021-ci il tarixinə balans	20	1 656 901	(6 717 314)	(5 060 392)
Uçot siyasətində dəyişikliklərlə bağlı düzəlişlər	-	-	-	-
Hesabat dövrünün xalis mənfəəti (zərəri)	-	-	1 346 589	1 346 589
Mənfəət və zərər haqqında hesabatda tanınmayan gəlir və xərclər	-	-	-	-
31.12.2021-ci il tarixinə kapitalın istifadəsindən əvvəlki balans	20	1 656 901	(5 370 725)	(3 713 804)
Kapitalın maddələri arasında köçürmələr	-	-	-	-
Kapitalın istifadəsi (gerigötürmələr)	-	-	-	-
Kapital qoyuluşu	-	-	-	-
31.12.2021-ci il tarixinə balans	20	1 656 901	(5 370 725)	(3 713 804)
01.01.2022-ci il tarixinə balans	20	1 656 901	(5 370 725)	(3 713 804)
Uçot siyasətində dəyişikliklərlə bağlı düzəlişlər	-	-	(34 705)	(34 705)
Hesabat dövrünün xalis mənfəəti (zərəri)	-	-	318 420	318 420
Mənfəət və zərər haqqında hesabatda tanınmayan gəlir və xərclər	-	-	-	-
31.12.2022-ci il tarixinə kapitalın istifadəsindən əvvəlki balans	20	1 656 901	(5 087 010)	(3 430 089)
Kapitalın maddələri arasında köçürmələr	-	(1 656 901)	1 656 901	-
Kapitalın istifadəsi (gerigötürmələr)	-	-	-	-
Kapital qoyuluşu	-	-	-	-
31.12.2022-ci il tarixinə balans	20	-	(3 430 109)	(3 430 089)
2022-ci il üçün kapitalda dəyişikliklər	-	(1 656 901)	1 940 616	283 715

Direktor: Elnur Vahabov Ramizov

Baş mühasib: Rəhimov Həsən

"27" iyul 2023-cü il

"LEYLA MEDICAL CENTER" MMC

31 dekabr 2022-ci il tarixində bitmiş il üzrə

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

(Azərbaycanın maliyyə ilə ifadə olunmuşdur)

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat (dolaylı metodla)

	2022	2021
Əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti		
Vergiqoymadan əvvəlki mənfəət / (zərər)	398 024.61	1 683 235.68
Düzəlişlər:		
Gəlir və xərclərin qeyri-pul maddələri, o cümlədən		
Torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə amortizasiya	526 913.03	846 307.60
Qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri	2 023.95	2 123.83
Şübhəli borclar üzrə yaranmış ehtiyatlar	-	-
Əsas vəsaitlərin təqdim edilməsindən (mənfəət) və ya zərər	-	-
Qeyri-maddi aktivlərin təqdim edilməsindən (mənfəət) və ya zərər	-	-
Faiz xərcləri	15 192.23	45 584.85
Xarici valyuta məzənnə fərqi üzrə gəlir və ya (zərər)	(47 600.53)	925.19
Dövrüvvə kapitalda dəyişikliklərdən əvvəlki əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti	894 553.29	2 578 177.15
Maliyyə fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti		
Material ehtiyatlarının (artması) və ya azalması	(1 708 795.64)	-
Sair qsamüddətli aktivlərdə (artma) və ya azalma	(367 314.92)	(332 500.05)
Ticarəti debitor borcların (artması) və ya azalması	(142 813.32)	(47 044.54)
Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə artıq ödəmə (artma) və ya azalma	(153 058.85)	-
Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklərdə artma və ya (azalma)	(182 455.62)	157 118.32
Ticarəti kreditör borcların artması və ya (azalması)	2 247 322.65	141 197.09
Qsamüddətli faiz xərcləri yaranan öhdəliklərin artması və ya (azalması)	(539.61)	1 487.05
Qsamüddətli alınmış borcların artması və ya (azalması)	-	-
Sair qsamüddətli öhdəliklərin artması və ya (azalması)	368 430.70	141 564.27
Dövrüvvə kapitalda dəyişiklik	60 775.39	61 822.14
Ödənilmiş faiz xərcləri	(15 192.23)	(45 584.85)
Ödənilmiş mənfəət (gəlir) vergisi	(79 604.92)	(336 647.14)
Əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti	860 531.53	2 257 767.30
İnvestisiya fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti		
Torpaq, tikili və avadanlıqların əldə edilməsi	(569 597.70)	(5 244 314.68)
Qeyri-maddi aktivlərin əldə edilməsi	(1 125.00)	(9 900.00)
Torpaq, tikili və avadanlıqlarla bağlı məsrəflərin kapitalaşdırılması	(855 247.31)	(96 590.40)
İnvestisiyaların əldə edilməsi	-	-
İnvestisiya gəlirləri	-	-
Uzunmüddətli maliyyə qoyuluşu üzrə (artma) və ya azalma	-	-
Sair uzunmüddətli aktivlərdə (artma) və ya azalma	(940 246.78)	4 306 981.49
Əsas vəsaitlərin satışından əldə edilən gəlirlər	-	-
Qeyri-maddi aktivlərin satışından əldə edilən gəlirlər	-	-
İnvestisiya fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti	(2 366 216.79)	(1 043 823.59)

"LEYLA MEDICAL CENTER" MMC

31 dekabr 2022-ci il tarixində bitmiş il üzrə

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

(Azərbaycanın maliyyə ilə ifadə olunmuşdur)

Maliyyə fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti	2022	2021
Uzunmüddətli faiz yaranan öhdəliklərin artması və ya (azalması)	(168 639.13)	(266 844.99)
Uzun müddətli alınmış borcların artması və ya (azalması)	-	-
Təxirə salınmış vergi öhdəliklərin artması və ya (azalması)	-	-
Uzunmüddətli akruallar və ehtiyatların artması və ya (azalması)	-	-
Digər uzunmüddətli öhdəliklərin artması və ya (azalması)	982 392.41	(1 093.94)
Nizamnamə kapitalının artması və ya (azalması)	-	-
Kapital ehtiyatlarının artması və ya (azalması)	(34 704.97)	-
Dividend üzrə ödənişlər	-	-
Maliyyə fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti	779 048.31	(268 738.93)
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentinin xalis hərəkəti	(726 636.96)	945 204.78
Pul vəsaitlərinin və onların ekvivalentlərinin ilin əvvəlində qalığı	1 268 869.46	324 589.87
İl ərzində pul vəsaitlərinin artması (azalması)	(726 636.96)	945 204.78
Valyuta məzənnəsinin dəyişməsinin pul vəsaitlərinə və onların ekvivalentlərinə təsiri	47 600.53	(925.19)
Pul vəsaitlərinin və onların ekvivalentlərinin ilin sonunda qalığı	589 833.03	1 268 869.46

Direktor: Elnur Vahabov Ramizov

Baş mühasib: Rəhimov Həsən

"27" iyul 2023-cü il